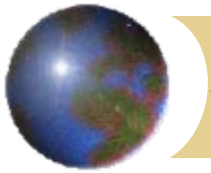

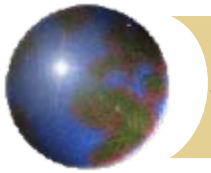
ARBITRAŽA – POJAM, KARAKTERISTIKE I VRSTE

Milena Đorđević

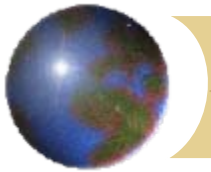
Arbitraža

- Alternativa državnom sudovanju
- Privatni način rešavanja sporova
- Tvorevina stranaka u sporu
- Ishod = konačna i obavezujuća odluka nalik sudskoj

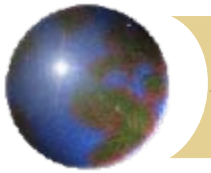
Prednosti i mane

- Neutralnost
- Fleksibilnost i neformalnost
- Stručnost arbitara
- Nejavnost
- Brzina odlučivanja
- Troškovi
- Olakšano priznanje i izvršenje
- Ograničenje ovlašćenja

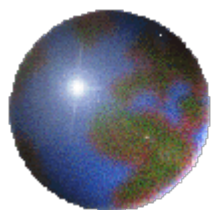
Vrste arbitraža

- ⊕ Ad hoc i institucionalne
- ⊕ Otvorene i zatvorene
- ⊕ Unutrašnja i međunarodna
 - ⊞ Član 3. ZA: Međunarodna arbitraža, u smislu ovog zakona, je ona arbitraža koja za predmet ima sporove iz međunarodnih poslovnih odnosa, a naročito ako:
 - 1) stranke u vreme zaključenja sporazuma o arbitraži imaju poslovna sedišta u različitim državama;
 - 2) se izvan države u kojoj stranke imaju svoja poslovna sedišta nalazi mesto:
 - a) arbitraže, ako je određeno u sporazumu o arbitraži ili na osnovu njega, ili
 - b) u kome treba da se izvrši bitan deo obaveza iz poslovnog odnosa ili mesto sa kojim je predmet spora najuže povezan;
 - 3) su se stranke izričito sporazumele da je predmet sporazuma o arbitraži vezan za više država.
 - ⊞ Ako jedna od strana nema poslovno sedište, za tu stranu uzima se u obzir redovno boravište.
- ⊕ Domaća i strana
- ⊕ Trgovinska i građanska

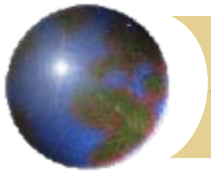
Pravni okvir arbitraže

- Autonomija volje stranaka
- Institucionalna i model pravila
- Nacionalni izvori
- Međunarodni izvori
- Sudska i arbitražna praksa

ARBITRAŽNI SPORAZUM

Milena Đorđević

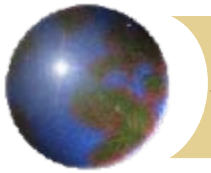
Arbitražni sporazum = Osnov arbitraže

Član 4 Zakona o arbitraži

- Spor može da se rešava putem arbitraže samo na osnovu sporazuma stranaka.

Član 12. Pravilnika STA pri PKS

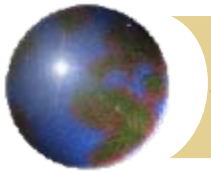
- Arbitražna rešava sporove iz međunarodnih poslovnih odnosa ukoliko je njena nadležnost ugovorena u skladu sa ovim Pravilnikom.

Pojam

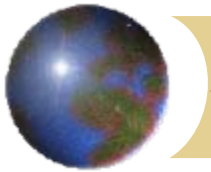
Član 9 Zakona

- Sporazumom o arbitraži stranke poveravaju arbitražnom sudu na rešavanje svoje buduće sporove ili sporove nastale iz određenog pravnog odnosa.
- Sporazum o arbitraži za rešavanje budućih sporova može biti sadržan u odredbi ugovora (u daljem tekstu: arbitražna klauzula) ili u posebnom ugovoru.

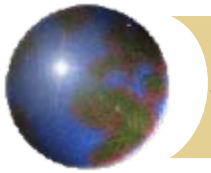
Član II NY Konvencije

- Svaka država ugovornica priznaje pismeni ugovor kojim se stranke obavezuju da stave u nadležnost arbitraže sve sporove ili neke od sporova koje nastanu ili bi mogli nastati između njih po određenom pravnom odnosu, ugovornom ili neugovornom, koji se odnosi na pitanje koje je podobno za rešavanje arbitražnim putem.

Vrste

- Kompromisna klauzula
 - Arbitraža: PKJ Beograd
 - Sporove iz ugovora poveriti arbitraži ICC sa sedištem u Parizu
 - « Stranke su saglasne da svaki spor u vezi ovog ugovora bude konačno rešen od strane Spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Srbije uz primenu njenog Pravilnika »
- Kompromis
- Dijagonalna klauzula – BIT

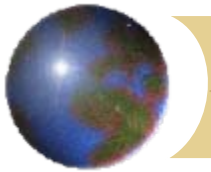

Чл. 10 Уговора о заштити и подстицању страних улагања између Србије и Хрватске:

Сваки инвестициони спор између Стране уговорнице и улагача друге Стране уговорнице решаваће се преговорима.

Ако спор из става 1 овог члана не може да се реши у року од 6 (шест) месеци од писменог обавештења, на захтев улагача спор ће бити поднет на решавање:

- a) Надлежном суду Стране уговорнице, или
- b) Арбитражи, у складу са овим чланом, према:
 - i. Конвенцији о решавању инвестиционих спорова између држава и држављана других држава (ICSID Конвенција), или
 - ii. Правилима о додатним олакшицама Међународног центра за решавање инвестиционих спорова (ICSID центар), или
 - iii. Арбитражним правилима Комисије УН за међународно трговинско право (UNCITRAL)
 - iv. Арбитражним правилима Међународне привредне коморе (ICC)

Punovažnost arbitražnog sporazuma

Član 10

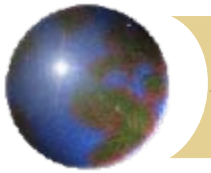
Sporazum o arbitraži ništav je ako:

- 1) vrsta sporova na koji se odnosi nije podobna za arbitražu;
- 2) nije zaključen u formi propisanoj ovim zakonom;
- 3) stranke nisu imale potrebna svojstva i sposobnost za njegovo zaključenje, ili
- 4) je zaključen pod uticajem prinude, pretnje, prevare ili zablude.

Sporazum o arbitraži ne proizvodi dejstva u odnosu na rešavanje spora koji nije podoban za arbitražu.

Punovažnost:

- ⊕ Formalna
- ⊕ Materijalna (sadržina)
- ⊕ Sposobnost stranaka da sporazum zakluče

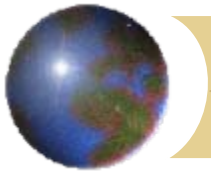

Arbitrabilnost

Podobnost spora za arbitražu (arbitrabilnost)

Član 5 Zakona

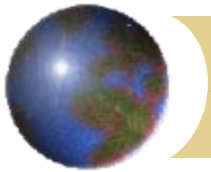
- ⊕ Arbitražu se može ugovoriti za rešavanje imovinskog spora o pravima kojima stranke slobodno raspolažu, osim sporova za koje je određena isključiva nadležnost suda.
- ⊕ Svako fizičko i pravno lice može da ugovori arbitražu, uključujući i državu, njene organe, ustanove i preduzeća u kojima ona ima svojinsko učešće.
- ⊕ Arbitražu može da ugovori svako ko, u skladu sa odredbama zakona koji uređuje parnični postupak, ima sposobnost da bude stranka u postupku.

Formalna punovažnost – zahtev pisane forme

Član 12 Zakona

1. Sporazum o arbitraži mora da se zaključi u pismenoj formi.
2. Sporazum o arbitraži je zaključen u pismenoj formi ako je sadržan u ispravama koje su stranke potpisale.
3. Smatra se da je sporazum o arbitraži u pismenoj formi ako je zaključen razmenom poruka putem sredstava komunikacije, koja omogućavaju pismeni dokaz o sporazumu stranaka, bez obzira da li su te poruke stranke potpisale.
4. Sporazum o arbitraži smatra se zaključenim i ako se stranke u pismenom ugovoru pozovu na drugo pismeno koje sadrži sporazum o arbitraži (opšti uslovi za zaključenje pravnog posla, tekst drugog ugovora i sl.) ako je cilj tog pozivanja da sporazum o arbitraži postane sastavni deo ugovora.
5. Smatra se da postoji sporazum o arbitraži i ako tužilac pismenim putem pokrene arbitražni spor, a tuženi izričito prihvati arbitražu i s tim se saglasi u pismenoj formi ili u izjavi na zapisniku na ročištu, kao i ako uzme učešće u arbitražnom postupku i do upuštanja u raspravljanje o predmetu spora ne istakne prigovor da ne postoji sporazum o arbitraži, odnosno ne ospori nadležnost arbitražnog suda.

Formalna punovažnost – zahtev pisane forme

Član 13. Pravilnika

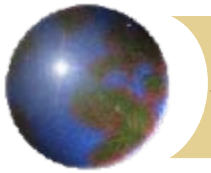
(1) Nadležnost Arbitraže može se zasnovati samo pismenim sporazumom stranaka. Ovaj sporazum se može zaključiti kako u pogledu određenog spora tako i u pogledu budućih sporova koji mogu proisteci iz određenog pravnog odnosa.

(2) Pod pismenim sporazumom podrazumevaju se i sporazumi o nadležnosti Arbitraže zaključeni razmenom poruka putem sredstava komunikacije, koja omogućavaju pismeni dokaz o sporazumu stranaka, bez obzira da li su te poruke stranke potpisale.

(3) Arbitražni sporazum je punovažno zaključen i kada se stranke u pismenom ugovoru pozovu na drugo pismeno koje sadrži sporazum o arbitraži (opšti uslovi za zaključenje pravnog posla, tekst drugog ugovora i sl.) ako je cilj tog pozivanja da sporazum o arbitraži postane sastavni deo ugovora.

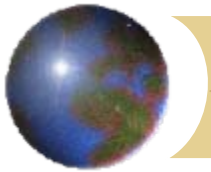
(4) Smatra se da postoji sporazum o arbitraži ako tužilac pismenim putem pokrene arbitražni spor, a tuženi izričito prihvati arbitražu i s tim se saglasi u pismenoj formi ili u izjavi na zapisniku na ročištu, kao i ako uzme učešće u arbitražnom postupku i do upuštanja u raspravljanje o predmetu spora ne istakne prigovor da ne postoji sporazum o arbitraži, odnosno ne ospori nadležnost Arbitraže.

(5) Stranke koje su ugovorile nadležnost Arbitraže prihvatile su time i odredbe ovog Pravilnika.

Član II NY Konvencije

- Pod pismenim sporazumom podrazumevaju se arbitražna klauzula uneta u ugovor, ili kompromis, potpisana od stranaka ili sadržana u razmenjenim pismima ili telegramima.
- ❖ Uporedi sa članom 7 UNCITRAL Model zakona iz 2006

Prenos

Član 13

1. Sporazum o arbitraži ostaje na snazi i u slučaju ustupanja (cesije) ugovora ili potraživanja, osim ako nije drukčije ugovoreno.
2. Sporazum o arbitraži ostaje na snazi u slučaju subrogacije, osim ako nije drukčije ugovoreno.
3. Odredbe st. 1. i 2. ovog člana primenjuju se i u drugim slučajevima prenosa potraživanja, osim ako nije drukčije ugovoreno.

Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 13602/2005(1) od 26.6.2006. godine - Sudska praksa trgovinskih sudova - Bilten br. 2/2006

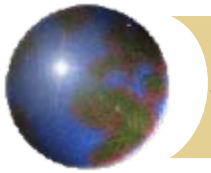
Sentenca:

Arbitražni ugovor je punovažan samo ako je zaključen u pismenom obliku.

Iz obrazloženja:

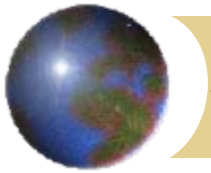
"Odredbe o pismenoj formi ugovora o arbitraži u jugoslovenskom pravu, a sada u pravu Srbije sadržane su u Zakonu o parničnom postupku i Pravilniku STA. Prema ovim aktima, arbitražni ugovor je punovažan samo ako je zaključen u pismenom obliku (čl. 470. ZPP). Pismena forma ispunjena je ne samo kada je arbitražni ugovor sadržan u jednoj ispravi koju su stranke potpisale, već i kada je sporazum postignut razmenom pisama, telegrama, teleksa ili drugih sredstava telekomunikacija koja omogućavaju pismeni dokaz o zaključenom ugovoru. Posebno je potrebno naglasiti jer se to odnosi na konkretni slučaj da ugovor o arbitraži je punovažno zaključen u pogledu forme i kada je sadržan u opštim uslovima za zaključenje pravnog posla (čl. 471. ZPP), odnosno ako su opšti uslovi sastavni deo osnovnog pravnog posla (Pravilnik, čl. 13. st. 3). U konkretnom slučaju nije sporno da se Ugovor br. 21/8 od 17.10.1990. godine sastoji od više akata. Sam ugovor se u članu VI poziva na opšte uslove kreditiranja, koji predstavljaju separadni akt u kome je u tački 25. sadržana arbitražna klauzula.

Prema tome uslov forme je u konkretnom slučaju u potpunosti ispunjen."

Materijalna punovažnost

- Zabrana generalne klauzule (sporazum u pogledu određenih pravnih odnosa)
 - Član 9: Sporazumom o arbitraži stranke poveravaju arbitražnom sudu na rešavanje svoje buduće sporove ili sporove nastale iz određenog pravnog odnosa.
- Neparan broj arbitara
 - Član 16. st. 2: Arbitražni sud sačinjavaju jedan arbitar (arbitar pojedinac) ili tri, odnosno više arbitara (arbitražno veće). Ako je sporazumom o arbitraži predviđeno više arbitara, njihov broj mora da bude neparan.

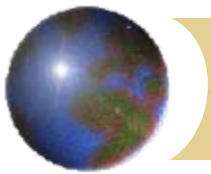

Materijalna punovažnost

● Arbitrabilnost

- ❖ Član 5: Arbitraža se može ugovoriti za rešavanje imovinskog spora o pravima kojima stranke slobodno raspolažu, osim sporova za koje je određena isključiva nadležnost suda.
- ❖ Nije predviđena isključiva nadležnost domaćeg suda!

● Mane volje

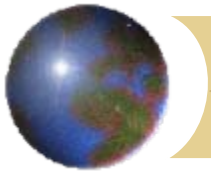
Rešenje Privrednog apelacionog suda, Pž. 11649/2010 od 31.8.2011. godine

Sentenca:

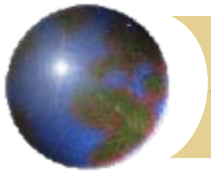
Arbitražni sporazum predstavlja vrstu ugovora, obzirom da nastaje saglasnošću volja ugovornih strana, te stoga, kao i bilo koji drugi ugovor, može se pravno ocenjivati u pogledu postojanja saglasnosti volja, pa između ostalog i da li su prilikom ugovaranja postojale mane volje.

Iz obrazloženja:

"Prema spisima, parnične stranke su dana 1.7.2008. godine zaključile Ugovor o poslovnoj saradnji broj ..., pa su u članu 5. predvidele da, u slučaju nemogućnosti rešavanja sporova putem pregovora, ugovaraju nadležnost Privrednog suda u Beogradu. Navedeni Ugovor dostavljen je uz tužbu kako na srpskom jeziku, tako i na bugarskom jeziku. Pored toga, dostavljen je i Aneks I Osnovnog ugovora isključivo na srpskom jeziku, gde je u uvodu naznačeno da se na zahtev ovde tužioca vrši dopuna osnovnog Ugovora o poslovnoj saradnji od 7.7.2008. godine, s tim što je, umesto dopune, u članu 5. Aneksa I izvršena izmena Osnovnog ugovora, tako što je dogovorena u slučaju spora nadležnost Međunarodne spoljnotrgovinske arbitraže pri Privrednoj komori Srbije. Iz činjeničnih navoda tužbe proizlazi da tužilac upravo zahteva poništaj Aneksa I, sa obrazloženjem da je isti potpisao u primerku koji je bio sačinjen samo na srpskom jeziku, te da je stoga bio u zabludi o sadržini Aneksa I.

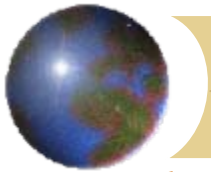
- *Ugovor o arbitraži regulisan je Zakonom o arbitraži (dalje: Zakon) i međunarodnim ugovorima koji su ratifikovani u Republici Srbiji, i to Njujorškom konvencijom o priznanju i izvršenju inostranih arbitražnih odluka i Evropskom konvencijom o međunarodnoj trgovinskoj arbitraži. Arbitražni sporazum predstavlja vrstu ugovora, obzirom da nastaje saglasnošću volja ugovornih strana, te stoga, kao i bilo koji drugi ugovor, može se pravno ocenjivati u pogledu postojanja saglasnosti volja, pa između ostalog da li su prilikom ugovaranja postojale mane volje. Na to ukazuje i član 10. Zakona, koji predviđa da je sporazum o arbitraži, između ostalog, ništav i ukoliko je zaključen pod uticajem prinude, pretnje, prevare ili zablude. Merodavno pravo za pravnu ocenu arbitražnog sporazuma određuje se na osnovu prava koje su ugovorne strane izabrale kao merodavno pravo za svoj arbitražni sporazum, a, u nedostatku izbora, primenjuje se pravo zemlje u kojoj je doneta ili u kojoj treba da se donese arbitražna odluka, shodno odredbama Njujorške konvencije o priznanju i izvršenju inostranih arbitražnih odluka.*
- *Imajući u vidu napred navedeno, prvostepeni sud je propustio da ceni punovažnost arbitražnog sporazuma, shodno činjeničnim navodima tužbe, te je, stoga, prilikom donošenja pobijane odluke, propustio da postupi po članu 10. Zakona i ispita osnovanost činjeničnih navoda u tužbi da je tužilac bio u zabludi u vezi sa zaključenjem arbitražne klauzule iz Aneksa I, u kom slučaju bi sporazum o arbitraži bio ništav.*
- *U ponovnom postupku prvostepeni sud će postupiti po napred navedenim primedbama, te će ispitati da li je sporazum o arbitraži ništav, od čega zavisi o odluka o prigovoru međunarodne nenadležnosti domaćeg suda."*

Sposobnost stranaka da zaključe arbitražni sporazum

Član 5 Zakona

1. ...
2. Svako fizičko i pravno lice može da ugovori arbitražu, uključujući i državu, njene organe, ustanove i preduzeća u kojima ona ima svojinsko učešće.
3. Arbitražu može da ugovori svako ko, u skladu sa odredbama zakona koji uređuje parnični postupak, ima sposobnost da bude stranka u postupku.

Zaključenje arbitražnog ugovora preko zastupnika

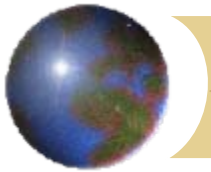
Rešenje Višeg trgovinskog suda, PŽ. 13602/2005(3) od 26.6.2006. godine - Sudska praksa trgovinskih sudova - Bilten br. 2/2006

Sentenca:

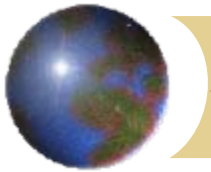
Ako je zastupnik (*ex lege* ili na osnovu Statuta) ovlašćen da u ime preduzeća zaključuje ugovore i vrši druge pravne radnje bez ograničenja, ovlašćen je i za zaključenje arbitražnog ugovora.

Iz obrazloženja:

- *"Kada je u pitanju ovlašćenje zaključenja arbitražnog ugovora, osnovno pitanje koje se javlja prilikom zaključenja arbitražnog ugovora preko zastupnika (zakonskog ili statutarnog) ili punomoćnika pravnog lica, jeste pitanje prekoračenja ovlašćenja.*
- *Prema jugoslovenskom Zakonu o preduzećima (čl. 41. i 42.) koji je važio u to vreme, zastupnik (*ex lege* ili na osnovu Statuta) je ovlašćen da u ime preduzeća, a u granicama svojih ovlašćenja zaključuje ugovore i vrši druge pravne radnje. U tom smislu, ako zastupnik u granicama svojih ovlašćenja zaključi arbitražni ugovor, a zastupljeni neposredno postaje ugovorna strana takvog ugovora, te ga ugovorena nadležnost arbitraže obavezuje.*

- *Kada je, pak, Opštim aktom pravnog lica određeno i u registar upisano da njegov zastupnik određene ugovore može zaključiti samo uz saglasnost organa upravljanja, saglasnost može biti data prethodno, istovremeno ili naknadno ako što drugo nije upisano u sudski registar (čl. 55. st. 1. Zakona o obligacionim odnosima). Sledstveno tome, ako zastupnik zaključi arbitražni ugovor bez saglasnosti zastupljenog, zastupljeni je u obavezi samo ukoliko odobri učinjeno prekoračenje (naknadna saglasnost). Kada zastupljeni u roku koji se prema redovnom toku stvari pretpostavlja odobri ovo prekoračenje, arbitražni ugovor je punovažan i proizvodi dejstvo od momenta zaključenja u smislu čl. 55. st. 3. ZOO. Nasuprot tome, ako saglasnost nije data, smatra se da ugovor o arbitraži nije ni zaključen (čl. 55. st. 4).*
- *Činjenica savesnosti ima određenog uticaja na punovažnost pravnog posla samo u okviru prekoračenja ovlašćenja po vrsti i vrednosti pravnog posla. Naime, kada je druga strana savesna (što može biti samo u pogledu registrovanih internih ograničenja ovlašćenja), može odmah po saznanju za prekoračenje, ne čekajući da se zastupani u ugovoru izjasni, izjavi da se ne smatra ugovorom vezanom (Zakon o obligacionim odnosima čl. 87. st. 4).*
- *Kada je u pitanju posebno punomoćje, da bi zaključio ugovor o arbitraži punomoćnik mora imati posebno ovlašćenje za svaki pojedini slučaj (Zakon o obligacionim odnosima čl. 91. st. 4). Ovo punomoćje, u smislu čl. 90. istog Zakona, mora biti u pismenoj formi. U posebnom punomoćju, treba da budu naznačeni svi bitni elementi arbitražnog ugovora, što znači da nije dovoljno samo ovlastiti punomoćnika da zaključi arbitražni ugovor. Punomoćnik kome je dato opšte (generalno) punomoćje mora imati posebno punomoćje za zaključenje arbitražnog ugovora, budući da "redovno poslovanje" ne podrazumeva i preduzimanje ovog pravnog posla."*

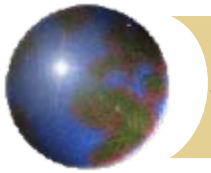
Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 13602/2005(4) od 26.6.2006. godine - Sudska praksa trgovinskih sudova - Bilten br. 2/2006

Sentenca:

Arbitražni sporazum zaključen protivno ograničenjima sadržanim u Statutu i osnivačkom aktu obavezuje pravno lice za čiji račun je zaključen i pored toga što je ograničenje upisano u registar.

Iz obrazloženja:

- *"Arbitražni sporazum zaključen protivno ograničenjima sadržanim u Statutu i osnivačkom aktu obavezuje pravno lice za čiji račun je zaključen i pored toga što je ograničenje upisano u sudski registar. Ovde je pozitivno pravo SCG bilo bitno različito od većine evropskih pravnih poredaka koji na ovakve slučajeve zastupanja pravnih lica po zakonu primenjuju teoriju o tzv. prividnom punomoćju. Uz manje razlike, prekoračenja ovlašćenja koje je učinio punomoćnik obavezuju vlastodavca, ukoliko je treće lice bilo u dobroj veri, odnosno kada je razumno moglo da veruje da je punomoćnik ovlašćen da obaveže principala arbitražnim sporazumom.*
- *Naravno, za zaključenje arbitražnog sporazuma koji se može zaključiti i od strane punomoćnika zastupanog, neophodno je specijalno punomoćje dato za svaki pojedini slučaj. Generalno punomoćje za zaključenje svih pravnih poslova nije dovoljno. Takođe, punomoć zaključenja arbitražnog sporazuma mora da bude data u istoj onoj formi koja vazi za arbitražni sporazum. Ukoliko punomoćnik prekorači granice svog ovlašćenja u vezi sa zaključenjem arbitražnog sporazuma a kada su u pitanju pravna lica na koja se primenjuje režim Zakona o preduzećima, prekoračenje ovlašćenja punomoćnika ima dejstva prema trećim licima, samo ukoliko je ono za njih znalo ili je, pak, moralo da zna. Zakon o preduzećima ovde, dakle, u potpunosti prihvata teoriju o prividnom punomoćju. Na kraju valja dodati da na punovažnost zaključenja arbitražnog sporazuma bilo putem zastupnika ex lege pravnog lica, bilo putem njihovog prokurista, odn. punomoćnika, nema uticaja činjenica da je pravni posao zaključen van okvira pravne sposobnosti pravnog lica punovažan ili, pak, ne. Ovakvo rešenje proizlazi iz principa autonomije arbitražnog sporazuma."*

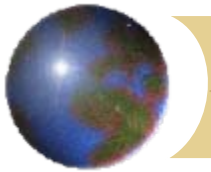
Autonomija arbitražnog sporazuma

Član 28 Zakona

1. ...
2. Ako je sporazum o arbitraži zaključen kao arbitražna klauzula, ona se, prilikom odlučivanja o prigovoru o postojanju ili punovažnosti sporazuma o arbitraži, smatra nezavisnom od ostalih odredaba ugovora.
3. Odluka arbitražnog tela o proglašavanju ništavim ugovora koji sadrži arbitražnu klauzulu, ne povlači ništavost te klauzule.

Član 14. Pravilnika

Ništavost ili nepostojanje osnovnog ugovora ne povlači sa sobom ništavost arbitražnog sporazuma.

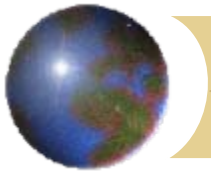
Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 11125/2005 od 13.1.2006. godine

Sentenca:

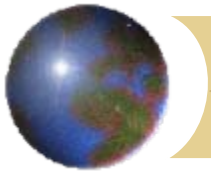
Ako su stranke (pravno lice sa sedištem u inostranstvu i pravno lice sa sedištem u Srbiji) za slučaj spora u toku izvršenja ugovora, ugovorile nadležnost Međunarodne arbitraže, a taj je ugovor zaključen na određeno vreme koje je isteklo, to ne znači da je protekom vremena prestala važnost ovog ugovora u pogledu ugovorene sudske nadležnosti kada je u pitanju spor nastao u toku izvršenja ugovora, jer je reč o kompromisnoj klauzuli - arbitražnom sporazumu koji ne deli sudbinu osnovnog ugovora u pogledu trajanja.

Iz obrazloženja:

"Rešenjem pod brojem kao u izreci odbijen je prigovor tuženog da za rešavanje ove pravne stvari nije nadležan sud Republike Srbije. U obrazloženju istog rešenja je navedeno da je istina da su tužilac i pravni prethodnik tuženog zaključili u februaru 1985. godine ugovor kojim je za slučaj spora ugovorena nadležnost Međunarodne arbitraže u Cirihu, ali da je isti ugovor zaključen na određeno vreme od 11 godina te da je prestao da važi 31.12.1996. godine. U tom smislu prvostepeni sud nalazi da, saglasno članu 81. Zakona o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja, činjenica postojanja sporazuma o nadležnosti ne postoji u momentu kada parnica otpočinje da teče, te je prigovor nenadležnosti domaćeg suda, istaknut od strane tuženog, odbijen.

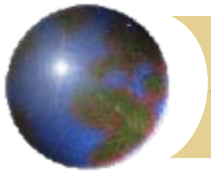

U prvostepenom postupku nije potpuno i tačno utvrđeno činjenično stanje dovoljno da bi se na njemu zasnovala pravilna i zakonita odluka u pogledu nadležnosti domaćeg suda za suđenje u ovoj pravnoj stvari. Prilikom odlučivanja o istaknutom prigovoru nenadležnosti, prvostepeni sud je isključivo fokusirao svoju pažnju na odredbe Ugovora iz februara 1985. godine te je našao da je isti prestao da važi, a na čemu zasniva zaključak da ne postoji činjenica sporazuma stranaka o nadležnosti strane arbitraže. Pri tome je prvostepeni sud zanemario sadržinu sporazuma stranaka od 5.2.2004. godine koja protivreči navodima stranaka o prestanku važenja Ugovora iz 1985. godine i koja ukazuje na postojanje poslovnih odnosa stranaka i posle prestanka važenja Ugovora. Staviše, predmetni sporazum se u svojoj preambuli poziva na Ugovor od 6.2.1985. godine i suštinski predstavlja dogovor stranaka o ispunjenju obaveza tuženog, ali se ne može pouzdano utvrditi da li su u pitanju obaveze tuženog nastale u toku trajanja ugovora ili naknadno nastale obaveze. U drugom slučaju osnovano bi se postavilo pitanje da li se radi o nekom drugom poslovnom odnosu ili o prećutnom nastavku ugovora koji je po svom slovu prestao da važi. U tom smislu, u toku postupka nije priložen Aneks iz 1996. godine koji se pominje u sporazumu. Sve ovo ukazuje da u prvostepenom postupku nisu utvrđene sve činjenice od značaja za odlučivanje o nadležnosti domaćeg suda.

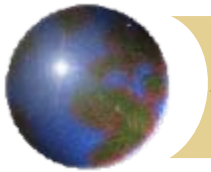
U ponovljenom postupku prvostepeni sud će zatražiti od stranaka da dostave Aneks iz 1996. godine, te će pozvati tužioca da se izjasni i opredeli po kom osnovu, a u smislu primedbi ovog suda, potražuje utuženi iznos odnosno da li se radi o potraživanju koje je nastalo u vreme trajanja predmetnog ugovora ili o potraživanju koje je naknadno nastalo, a o čemu je tužilac dužan da po potrebi dostavi i dokaze. Potom će ponovo odlučivati o podnetom prigovoru nenadležnosti s tim što će posebno ceniti činjenicu da je članom 15. Ugovora nadležnost arbitraže ugovorena za sporove nastale u toku izvršenja odredaba ugovora, a izvršenje ugovora nije vezano samo za period trajanja ugovora koji podrazumeva zasnivanje prava i obaveza, već se može produžiti i posle isteka ugovora. Ovde valja istaći da kompromisna klauzula - arbitražni sporazum po svojoj prirodi predstavlja poseban sporazum stranaka koji ne deli sudbinu osnovnog ugovora u pogledu njegovog trajanja. S druge strane, takođe valja istaći da sporazum o načinu isplate duga sam po sebi ne znači novi ugovor već samo novelu već postojećeg ugovora u situaciji kada se istim sporazumom ne menjaju osnovne odredbe ugovora koje sadrže bitne elemente ugovora.

Sa napred izloženog, a na osnovu člana 387. Zakona o parničnom postupku, odlučeno je kao u dispozitivu."

Pravo merodavno za arbitražni sporazum

- Autonomija volje
 - Lex causae
 - Lex loci arbitri
- ❖ In favorem validitatis

Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pvž. 118/2007(2) od 16.2.2007.

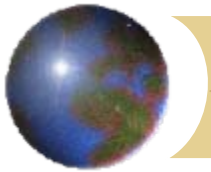
Sentenca:

Uslove za punovažnost arbitražnog sporazuma ceni sama Arbitraža a eventualno i sud u postupku za priznanje, poništaj ili izvršenje arbitražne odluke. Ako punovažnost sporazuma ceni naš sud pre svega utvrđuje da li se primenjuje neka međunarodna konvencija, pa ako to nije slučaj, treba primeniti merila našeg prava, a ako su stranke ugovorile merodavno pravo, moraju biti ispunjeni uslovi i iz našeg prava i iz izabranog prava.

Iz obrazloženja:

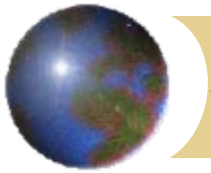
"Nadležnost arbitraže ceni se na taj način što će se ispitati da li postoji punovažan arbitražni sporazum (kompromis ili kompromisorna klauzula). Ako su stranke povrgle arbitražni sporazum pravu neke druge države, potrebno je da budu ispunjeni uslovi za punovažnost arbitražnog sporazuma prema tom pravu, kao i prema pravu Republike Srbije.

Da bi arbitražni sporazum bio punovažan, neophodno je da se ispune određeni uslovi. Te uslove ceni pre svega sama arbitraža, a eventualno i sud, najčešće u postupku za poništaj ili za priznanje i izvršenje arbitražne odluke. Postavlja se pitanje, kako se ceni punovažnost arbitražnog sporazuma u slučaju da se pitanje pojavi pred sudom Republike Srbije. Prvo pitanje koje se postavlja je, prema kome pravu valja ceniti arbitražni sporazum. Odgovor na ovo pitanje zavisi pre svega od toga da li se u datom slučaju primenjuje neka međunarodna konvencija ili ne. Ako se ne primenjuje specijalan konvencijski režim, treba primeniti merila našeg prava, a ako bi stranke ugovorile merodavno pravo, onda je za punovažnost arbitražnog sporazuma neophodno da budu ispunjeni uslovi i po našem pravu i prema izabranom pravu.

Naše pravo postavlja sledeće uslove za punovažnost podvrgavanja spoljno-trgovinskoj arbitraži:

- 1. barem jedna od stranaka treba da je inostrano pravno ili fizičko lice;*
- 2. može da se radi samo o takvom sporu u kome bi stranke mogle da se poravnaju, tj. u kojem mogu slobodno da raspoložu svojim materijalno-pravnim ovlašćenjima. To je tzv. uslov "arbitrabiliteta";*
- 3. ne može se zaključiti punovažan arbitražni sporazum, ako je reč o sporu za koji je predviđena isključiva nadležnost našeg pravosuđa;*
- 4. određivanje broja arbitara nije uslov punovažnosti arbitražnog sporazuma;*
- 5. pretpostavka za punovažnost arbitražnog sporazuma je i pismena forma."*

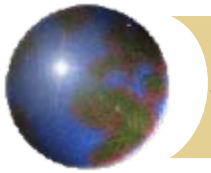
Domašaj arbitražnog sporazuma

● Subjektivni

- ❖ Obavezuje samo strane koje ga potpišu
- ❖ Izuzetak: grupa kompanija, probijanje pravne ličnosti, estoppel...

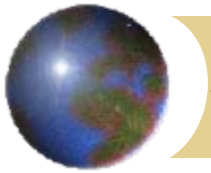
● Objektivni – pravila tumačenja

- ❖ Svi sporovi iz ugovora
- ❖ U vezu sa ugovorom
- ❖ Protivtužba?

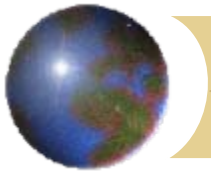
Sastavljanje arbitražnog sporazuma

- Jasna obaveza za stranke
- Ad hoc ili institucionalna arbitraža
- Jedini način rešavanja sporova (split klauzule?)
- Određeni krug pitanja obuhvaćen
- Konačno rešavanje sporova

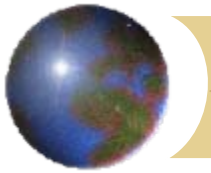
Dodatni elementi

- Izbor institucije – tačan naziv
- Odabir sedišta arbitraže
- Sastav tribunala, kvalifikacije arbitara
- Jezik arbitraže
- Merodavno materijalno pravo
- Ad hoc arbitraža – organ imenovanja
- Punomoćnik za prijem pismena

Patološke klauzule

- 'može biti nadležna arbitraža'
- 'arbitraža zvanične trgovinske komore u Parizu'
- 'arbitraža trgovačkog suda u Beogradu'
- 'spor rešava: arbitraža Beograd'
- 'arbitraža u Seulu pred Korejskim trgovinskim arbitražnim tribunalom i arbitrom pojedincom u skladu sa pravilima ICC arbitraže'
- 'sporovi će se rešavati pred arbitražom koju će imenovati Međunarodna trgovinska komora u Ženevi, u skladu sa arbitražnom procedurom koju predviđa Građanski zakonik Venecuele i Građanski zakonik Francuske, uz poštovanje prava mesta arbitraže.'

Tumačenje arbitražnog sporazuma

Primena tzv. "principa korisnog efekta"

Sentenca:

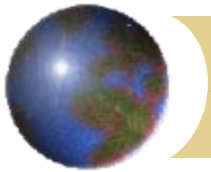
Tumačenje nejasne arbitražne klauzule, radi utvrđivanja zajedničke namere stranaka da spor povere arbitraži, najčešće se vrši uz primenu tzv. "principa korisnog efekta".

Iz obrazloženja:

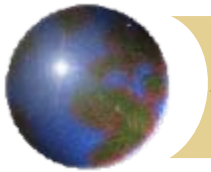
"Prilikom zaključenja ugovora, dešava se da ugovorne strane, usled nepažnje, greške ili neupućenosti, arbitražu označe na pogrešan ili nedovoljno precizan način.

"Patološke" arbitražne klauzule predstavljaju čestu pojavu u međunarodnom poslovnom prometu i uzrok su brojnih nesporazuma i kontradiktornosti koje čine smetnje harmoničnom odeljenju arbitražnog suđenja.

Ipak, po samoj logici stvari, nameće se zaključak da su ovakve mane arbitražnog ugovora više plod nepažnje ugovornih strana, nego njihove volje upravljene na ograničenje arbitražne nadležnosti.

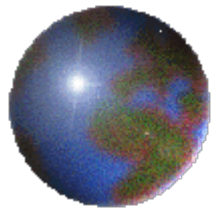

- *Pravna sudbina ovakvih klauzula zavisi od njihove interpretacije. Da li će jedna "patološka" klauzula doživeti svoje "ozdravljenje", pitanje je na koje se može odgovoriti jedino utvrđivanjem prave volje stranaka koje su je zaključile.*
- *Uporedno arbitražno pravo priklanja se opciji "špašavanja" arbitražnog ugovora onda kada se primenom pravila tumačenja utvrdi da je zajednička namera stranaka bila da spor poveri arbitraži. U pokušaju iznalaženja takve namere u međunarodnom arbitražnom pravu najčešće se primenjuje tzv. princip korisnog efekta. Ovaj princip polazi od pravila da dvosmisleni odredbu ugovora treba shvatiti u smislu koji joj daje izvesno dejstvo, a ne u smislu koji joj ne daje nikakvo dejstvo.*
- *Važno je ustanoviti da su stranke ovim ugovorom htele da izuzmu nadležnost državnog suda, što znači da se formira oboriva pretpostavka da je volja stranaka bila da sporni odnos rasprave pred arbitražom. Kao i druge ugovore i arbitražni ugovor treba tumačiti onako kako to odgovara volji stranaka i shvatanju poštenog prometa, budući da bi tumačenje stricti iuris nekada moglo biti suprotno zajedničkoj nameri stranaka "animus contrahendi". U tom smislu, a pored principa korisnog efekta treba primeniti i opšta pravila tumačenja ugovora koja predviđa obligaciono pravo.*

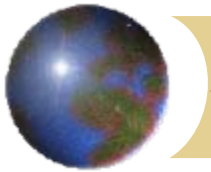
- *Iz sadržine same arbitražne klauzule u konkretnom slučaju sledi da je očigledno da su stranke htele da izuzmu nadležnost državnog suda, što znači da se formira oboriva pretpostavka da je volja stranaka bila da sporni odnos rasprave pred arbitražom. Kada se arbitražni ugovor, odnosno arbitražna klauzula tumači onako kako to odgovara volji stranaka, kao i shvaćanju poštenog prometa, a polazeći od principa korisnog efekta i opštih pravila tumačenja ugovora, dolazi se do nedvosmislenog zaključka da su u konkretnom slučaju ugovarači postigli sporazum da se u krajnjem slučaju spor predaje na razmatranje arbitražnom sudu pri Trgovinsko - Privrednoj komori zemlje u kojoj se nalazi sedište banke, a to je R, M. Na to upućuje sadržina arbitražne klauzule prema kojoj ukoliko se u roku od 3 meseca ne postigne arbitražni sporazum između strana, računajući od dana obraćanja strane koja namerava da se obrati arbitraži drugoj strani, rešavanje spora se predaje na razmatranje arbitražnom sudu pri Trgovinsko - Privrednoj komori zemlje u kojoj se nalazi sedište banke.*
- *Prema tome, pravilno je prvostepeni sud našao da u konkretnom slučaju postoji arbitražni sporazum i primenom principa korisnog efekta i tumačenja ugovora pravilno došao do zaključka da je ugovorena nadležnost arbitražnog suda pri Trgovinsko - Privrednoj komori zemlje u kojoj se nalazi sedište banke, a to je M, R."*

Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 13602/2005(2) od 26.6.2006. godine - Sudska praksa trgovinskih sudova - Bilten br. 2/2006

NADLEŽNOST ARBITRAŽE & KONSTITUISANJE ARBITRAŽE

Milena Đorđević

Odlučivanje o nadležnosti

⊕ **Član 27 Zakona**

Nadležnost arbitražnog suda određuje se sporazumom stranaka.

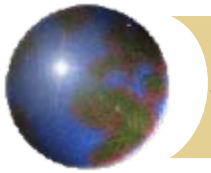
Kompetenz kompetenz

⊕ **Član 28 Zakona**

Arbitražni sud može da odlučuje o svojoj nadležnosti uključujući i odlučivanje o prigovoru o postojanju ili punovažnosti sporazuma o arbitraži.

⊕ Arbitražna je nadležna ako je

- ⊕ Spor arbitrabilan (Arbitražna se može ugovoriti za rešavanje imovinskog spora o pravima kojima stranke slobodno raspolažu, osim sporova za koje je određena isključiva nadležnost suda)
- ⊕ Postoji arbitražni sporazum (pismena forma)
- ⊕ Sporazum obuhvata stranke u postupku (Izuzetak: grupa kompanija, probijanje pravne ličnosti, estoppel...)
- ⊕ Tužbeni zahtevi su u okviru objektivnog domašaja arbitražnog sporazuma

Utvrđivanje nadležnosti

Član 15. Pravilnika STA

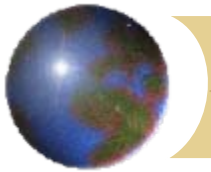
- (1) Ako tužena strana ospori postojanje arbitražnog sporazuma ili ne odgovori na tužbu, predmet se iznosi pred Predsedništvo u užem sastavu da se utvrdi da li je u ispravama koje je tužilac podneo sadržan sporazum o nadležnosti Arbitraže.
- (2) Kad Predsedništvo u užem sastavu utvrdi da je u ispravama, koje je tužilac podneo, sadržan sporazum o nadležnosti Arbitraže, postupak se nastavlja iako druga stranka odbije da učestvuje u njemu.
- (3) Odlukom iz stava 2. ovog člana ne prejudicira se konačna odluka o postojanju i punovažnosti arbitražnog sporazuma.

Član 16. Pravilnika STA

Ako Predsedništvo u užem sastavu utvrdi da u ispravama koje je tužilac podneo nije sadržan sporazum o Arbitraži, Sekretarijat Arbitraže poziva tuženog da se u roku od 30 dana od dana prijema poziva izjasni da li prihvata nadležnost Arbitraže. Ako tuženi ne odgovori ili odbije da prihvati nadležnost, Sekretarijat Arbitraže obaveštava tužioca da se ne može pristupiti arbitraži.

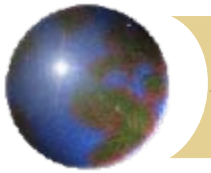
Član 18. Pravilnika STA

- (1) Arbitražno veće odnosno arbitar pojedinac paze po službenoj dužnosti u toku celog postupka da li se radi o sporu iz nadležnosti Arbitraže u smislu člana 12. ovog Pravilnika.
- (2) U slučaju kada stranka istakne prigovor nenadležnosti Arbitraže pitanje nadležnosti raspravlja prošireno veće koje u svom sastavu ima pet članova. U njegov sastav, pored članova arbitražnog veća, ulaze i predsednik i potpredsednik Arbitraže. Ako se spor vodi pred arbitrom pojedincem prošireno veće ima tri člana i njega sačinjavaju arbitar pojedinac, predsednik i potpredsednik Arbitraže.
- (3) U slučaju sprečenosti predsednika ili potpredsednika Arbitraže, predsednik Arbitraže određuje zamenika iz reda članova Predsedništva u širem sastavu.

Osporavanje nadležnosti

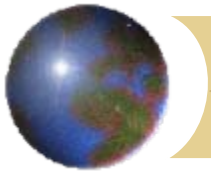
1. pred arbitražom
2. pred sudom pre nego što je arbitražni postupak otpočet/okončan
 - deklaratorna tužba?
 - otpočinjanje sudskog umesto arbitražnog postupka
3. pred sudom nakon donošenja arbitražne odluke
 - pod uslovom da je tuženi i tokom arbitražnog postupka istakao prigovor nenadležnosti arbitraže!

Prigovori nenadležnosti i prekoračenja ovlašćenja

Član 29 Zakona

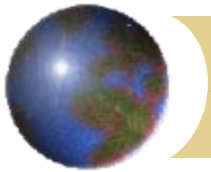
1. Prigovor da arbitražni sud nije nadležan (u daljem tekstu: prigovor nenadležnosti) tuženi mora da podnese najkasnije kad i odgovor na tužbu.
2. Pravo na podnošenje prigovora nenadležnosti tuženi ima i kad je imenovao arbitra ili je učestvovao u njegovom imenovanju.
3. Prigovor da arbitražni sud prekoračuje granice svojih ovlašćenja (u daljem tekstu: prigovor prekoračenja ovlašćenja) stranka mora da podnese čim pitanje za koje se tvrdi da prelazi granice ovlašćenja arbitražnog suda bude izneto u arbitražnom postupku.
4. Arbitražni sud može da dozvoli da se prigovori iz st. 1. do 3. ovog člana podnesu i kasnije, ako oceni da je do zakašnjenja došlo iz opravdanih razloga.

Odlučivanje o prigovorima

Član 30 Zakona

1. O prigovorima podnetim u skladu sa čl. 28. i 29. ovog zakona arbitražni sud može da odluči kao o prethodnom pitanju ili odlukom o predmetu spora.
2. Ako arbitražni sud o prigovorima odluči kao o prethodnom pitanju, svaka stranka može u roku od 30 dana od dana dostavljanja odluke da zahteva od suda određenog zakonom da odluči o tom pitanju.
3. Protiv odluke suda iz stava 2. ovog člana nije dozvoljena žalba.
4. Arbitražni sud može nastaviti postupak i doneti arbitražnu odluku za vreme dok je u toku postupak pred sudom o prigovorima iz stava 2. ovog člana.

Prigovor nenadležnosti – STA

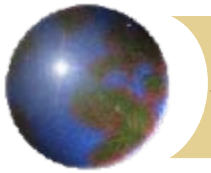
Član 19. Pravilnik STA

(1) Prigovor nenadležnosti tuženi može da istakne u odgovoru na tužbu ili drugom podnesku pre rasprave, a na raspravi, pre upuštanja u raspravljanje o predmetu spora, samo ako nije dao odgovor na tužbu ili drugi podnesak.

(2) O prigovoru nenadležnosti raspravlja se u kontradiktornom postupku. Ako je prigovor nenadležnosti odbijen donosi se delimična odluka ili zaključak koji se obrazlaže u konačnoj odluci o predmetu spora. Zaključak potpisuju svi članovi proširenog arbitražnog veća (veće plus predsednik i potpredsednik STA).

(3) Prošireno arbitražno veće donosi odluku ako usvoji prigovor nenadležnosti i ogłosi se nenadležnim.

(4) Kada je odbijen prigovor nenadležnosti, bez obzira da li je o ovom pitanju odlučeno zaključkom ili delimičnom odlukom, spor se nastavlja pred arbitrom pojedincem ili arbitražnim većem.

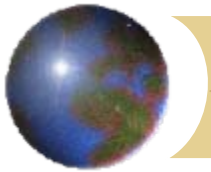
Dejstvo

Član 14 Zakona

Sud kome je podneta tužba u stvari koja je predmet sporazuma o arbitraži *oglašava se nenadležnim i odbacuje tužbu po prigovoru stranke* koji mora da bude podnet pre upuštanja u raspravljanje o predmetu spora, osim ako utvrdi da je sporazum o arbitraži očigledno ništav, da je bez dejstva ili da ga nije moguće izvršiti.

Uloga suda - Član 7 Zakona

Državni sud (u daljem tekstu: sud) može, u vezi arbitraže, da preuzima samo one radnje koje su izričito određene ovim zakonom.

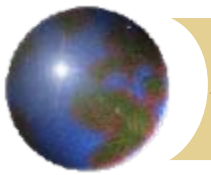
Rešenje Višeg trgovinskog suda, Pž. 2494/2005 od 24.3.2005. godine

Sentenca:

Podnošenjem tužbe domaćem sudu ne menja se ugovorena nadležnost stalne strane arbitraže.

Iz obrazloženja:

"Ugovorena nadležnost izbranog suda ne može se izmeniti samo voljom tužioca, iskazanom podnošenjem tužbe sudu. Dakle, arbitraža Međunarodne trgovinske komore u Parizu je stalna arbitraža i ima status izbranog suda, pa je stoga ugovaranje nadležnosti navedene arbitraže ugovaranje nadležnosti izbranog suda za rešavanje sporova. Shodno iznetom, kako je među strankama ugovorena nadležnost izbranog suda-arbitraže i kako je tuženi prigovor postojanja arbitražne klauzule stavio pre upuštanja u raspravljanje odnosno kako je pravovremeno prigovorio sudskoj nenadležnosti, to je pravilna odluka kojom se sud oglasio nenadležnim i odbacio tužbu zbog ugovorene nadležnosti izbranog suda, koja ima učinak isključenja sudske nadležnosti."

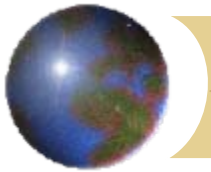
Rešenje Višeg privrednog suda, Pž. 7560/95 od 21.12.1995. godine

Sentenca:

Kada ugovorne strane - privredni subjekti u slučaju spora po ugovoru predvide nadležnost arbitraže ili privrednog suda pa tužba bude podnesena privrednom sudu, tužena strana ne može sa uspehom prigovarati nenadležnosti privrednog suda, jer podnosilac tužbe ima pravo da bira da li će parnicu pokrenuti pred privrednim sudom ili arbitražom.

Iz obrazloženja:

"Pogrešno je međutim, prvostepeni sud na osnovu izvedenih dokaza utvrdio da su stranke po čl. 9. Sporazuma od 15.4.1991. godine prioriteto ugovorile postupak pred arbitražom, što bi imalo za posledicu primenu čl. 473. ZPP. Po sadržini sporazuma stranka od 15.4.1991. godine budući sporovi parničnih stranaka "rešiće se putem paritetne arbitraže ili kod Privrednog suda u B.". Ovakva formulacija upućuje na to da je strani ugovornici, koja pokreće postupak, ostavljeno da bira da li će isti pokrenuti pred arbitražom ili kod privrednog suda."

Rešenje Privrednog apelacionog suda, Pž. 9730/2011(1) od 18.1.2012. godine

Sentenca:

Kada tuženi u odgovoru na tužbu ne istakne prigovor nenadležnosti, niti se pozove na zaključen sporazum o arbitraži između stranaka, prema imperativnoj normi člana 14. Zakona o arbitraži sud nema zakonskih uslova da se oglasi nenadležnim po podnetoj tužbi, imajući u vidu da se tuženi upustio u raspravljavanje, dostavljanjem odgovora na tužbu, u kome nije istakao prigovor.

Iz obrazloženja:

"Prema člana 4. ugovora, koji je zaključen između parničnih stranaka i iz koga su proistekli sporovi koji su predmet tužbe i protivtužbe, na ugovor i sve odnose koji iz njega proisteknu primenjuju se važeći propisi Fudbalskog saveza Srbije, a za eventualne sporove iz ovog ugovora nadležni su organi Fudbalskog Saveza Srbije. Prvostepeni sud nalazi da su parnične stranke, članom 4. ugovora, dogovorile da je u slučaju spora nadležna odgovarajuća arbitraža Fudbalskog saveza Srbije, da zbog toga postoji apsolutna nenadležnost suda i da su se stekli uslovi za odbacivanje tužbe i protivtužbe, shodno članu 14. Zakona o arbitraži (dalje: Zakon).

Prema članu 14. Zakona, sud kome je podneta tužba u stvari koja je predmet sporazuma o arbitraži oglašava se nenadležnim i odbacuje tužbu po prigovoru stranke, koji mora da bude podnet pre upuštanja u raspravljavanje o predmetu spora, osim ako utvrdi da je sporazum o arbitraži očigledno ništav, da je bez dejstva ili da ga nije moguće izvršiti. U konkretnoj pravnoj stvari, postupak pred sudom iniciran je tužbom tužioca ... USA radi isplate određenog novčanog iznosa po navedenom ugovoru. U odgovoru na tužbu, tuženi Fudbalski klub B. nije istakao prigovor nenadležnosti, niti se pozvao na član 4. ugovora i sporazum o arbitraži, iz čega proizlazi, prema imperativnoj normi člana 14. Zakona, da sud nije imao zakonskih uslova da se oglasi nenadležnim po podnetoj tužbi, imajući u vidu da se tuženi upustio u raspravljavanje, dostavljanjem odgovora na tužbu, u kome nije istakao prigovor."

Rešenje Privrednog apelacionog suda, Pž. 1013/2011 od

18.1.2012. godine

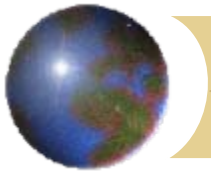
Sentenca:

Prigovor apsolutne nenadležnosti suda, usled postojanja sporazuma o arbitraži, mora se, shodno članu 14. Zakona o arbitraži, istaći pre upuštanja u raspravljanje o glavnoj stvari.

Iz obrazloženja:

"Prvostepenim rešenjem, pod gore navedenim brojem, odbačeni su, kao neblagovremeni, prigovori apsolutne i mesne nenadležnosti Privrednog suda u Zrenjaninu, izjavljeni 10.12.2010. godine.

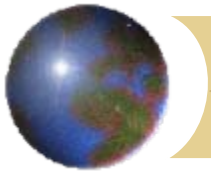
U konkretnom slučaju, prema stanju u spisima, prvostepeni sud je doneo rešenje o izvršenju ... od 9.9.2010. godine, kojim je obavezan tuženi da tužiocu isplati glavni dug u iznosu od 298.203,94 dinara sa zateznom kamatom i troškovima izvršnog postupka u iznosu od 26.564,00 dinara. Protiv navedenog rešenja tuženi je izjavio blagovremen prigovor dana 16.9.2010. godine, kojim je osporio potraživanje tužioca navodima da su parnične stranke u dugogodišnjem poslovnom odnosu, te da se njihovo poslovanje odvijalo prebijanjem međusobnih potraživanja i ujedno istakao prigovor kompenzacije za iznos 50.400,00 dinara, nakon čega je prvostepeni sud rešenje o izvršenju stavio van snage u delu u kome je određeno izvršenje i ukinuo sve sprovedene izvršne radnje i spise predmeta dostavio parničnom odeljenju istog suda. U nastavku postupka, podneskom od 10.12.2010. godine, tuženi je istakao prigovor apsolutne i mesne nenadležnosti prvostepenog suda, pozivajući se na sporazum kojim je ugovorena stvarna nadležnost arbitraže Privredne komore Srbije i mesna nadležnost Privrednog suda u Pančevu.

Rešenje Privrednog apelacionog suda, Pž. 1013/2011 od 18.1.2012. godine - nastavak

Kod takvog stanja stvari, pravilno je prvostepeni sud zaključio da je prigovor mesne i apsolutne nenadležnosti suda neblagovremen. Odredbom člana 14. Zakona o arbitraži predviđeno je da će se sud kome je podneta tužba u stvari koja je predmet sporazuma o arbitraži oglasiti nenadležnim i odbaciti tužbu po prigovoru stranke, koji mora da bude podnet pre upuštanja u raspravljavanje o predmetu spora, dok se prigovor mesne nenadležnosti, u smislu člana 20. stav 1. Zakona o parničnom postupku, mora istaći najdocije na pripremnom ročištu, a ako ono nije održano do upuštanja tuženog u raspravljavanje o glavnoj stvari.

U konkretnom slučaju tuženi se u samom prigovoru koji je izjavio protiv rešenja o izvršenju upustio u raspravljavanje o glavnoj stvari i na taj način izgubio pravo da u nastavku postupa istakne prigovor apsolutne i mesne nadležnosti prvostepenog suda."

Značaj

Razlozi za poništaj arbitražne odluke

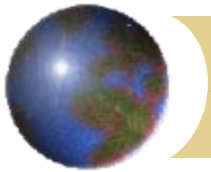
Član 58 Zakona

Sud će usvojiti tužbeni zahtev za poništaj samo ako tužilac pruži dokaze da:

- 1) **sporazum o arbitraži nije punovažan** po pravu koje su stranke sporazumno odredile ili po pravu Republike ako se stranke nisu drukčije sporazumele;
- 2)
- 3) je arbitražnom odlukom **rešen spor koji nije bio obuhvaćen sporazumom o arbitraži ili su odlukom prekoračene granice tog sporazuma**. Ako se utvrdi da se deo odluke kojim su prekoračene granice sporazuma o arbitraži može odvojiti od ostalog dela odluke, može da se poništi samo taj deo odluke;
- 4) **sastav arbitražnog suda ili arbitražni postupak nisu bili u skladu sa sporazumom o arbitraži**, odnosno sa pravilima stalne arbitražne institucije kojoj je poverena organizacija arbitraže, osim ako taj sporazum nije u suprotnosti sa nekom odredbom ovog zakona od čije primene stranke ne mogu odstupati ili, ako takvog sporazuma nema, da sastav arbitražnog suda ili arbitražni postupak nisu bili u skladu sa odredbama ovog zakona, ili
- 5)

Poništaj odluke sud će izreći i ako utvrdi da:

- 1) po pravu Republike **predmet spora nije podoban za arbitražu**, ili
- 2) su dejstva odluke u suprotnosti sa javnim poretkom Republike.

Značaj

Razlozi za odbijanje priznanja i izvršenja

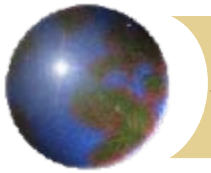
Član 66 Zakona

Priznanje i izvršenje strane arbitražne odluke može se odbiti, na zahtev stranke protiv koje se ono traži, samo ako ta stranka podnese dokaz da:

- 1) **sporazum o arbitraži nije punovažan** po pravu koje su stranke sporazumom odredile ili po pravu države u kojoj je ta odluka doneta;
- 2) ...
- 3) se odluka odnosi **na spor koji nije bio obuhvaćen sporazumom o arbitraži ili su odlukom prekoračene granice tog sporazuma.** Ako se utvrdi da se deo odluke kojim su prekoračene granice sporazuma o arbitraži može odvojiti od ostalog dela odluke, moguće je delimično odbijanje priznanja i izvršenja te odluke;
- 4) arbitražni sud ili arbitražni postupak **nisu bili u skladu sa sporazumom o arbitraži** ili ako takvog sporazuma nema, u skladu sa pravom države u kojoj je mesto arbitraže;
- 5) ..

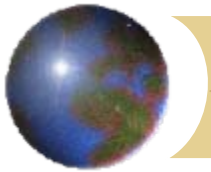
Nadležni sud će odbiti priznanje i izvršenje arbitražne odluke ako utvrdi da:

- 1) po pravu Republike predmet **spora nije podoban za arbitražu,** ili
- 2) su dejstva arbitražne odluke u suprotnosti sa javnim poretkom Republike.

Arbitri

- Kvalifikacije
- Broj
- Nezavisnost i nepristrasnost
- Imenovanje
- Izjava arbitra
- Prestanak dužnosti
- Izuzeće

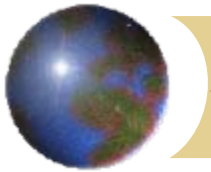
Kvalifikacije arbitara

Ko može biti arbitar - Član 19 Zakona

- 1) Arbitar može biti svako fizičko lice koje je poslovno sposobno, bez obzira na državljanstvo.
- 2) Arbitar mora imati svojstva koja su stranke sporazumom utvrdile.
- 3) Arbitar mora biti nepristrasan i nezavisan u odnosu na stranke i predmet spora.
- 4) Arbitar ne može biti lice koje je osuđeno na безусловnu kaznu zatvora, dok traju posledice osude.

Član 5. Pravilnika STA

- 1) Arbitri mogu biti domaći i strani državljani.
- 2) Arbitraža ima listu arbitara, koju utvrđuje Skupština Privredne komore Srbije.
- 3) Lista arbitara se utvrđuje svake četiri godine, s tim da arbitri koji se nalaze na listi arbitara mogu biti ponovo birani.
- 4) Stranke mogu da predlože arbitra sa liste arbitara ili van liste. Predsedništvo Arbitraže odlučuje o predlogu za izbor van liste.
- 5) Predsednik arbitražnog veća odnosno arbitar pojedinac može da bude samo arbitar koji se nalazi na listi arbitara.
- 6) Stranka koja je za arbitra predložila lice koje nije na listi arbitara, dužna je da Arbitraži dostavi njegovo ime, adresu i kvalifikacije.
- 7) Članovi Predsedništva u užem sastavu ne mogu biti birani za arbitre, osim u slučaju predviđenom u članu 21. ovog Pravilnika. Predsednik i potpredsednik Arbitraže mogu biti birani samo za predsednika arbitražnog veća, ukoliko već nisu učestvovali u rešavanju o nadležnosti Arbitraže u konkretnom sporu. Posle isteka mandata, članovi Predsedništva u užem sastavu unose se na listu arbitara.

Broj arbitara

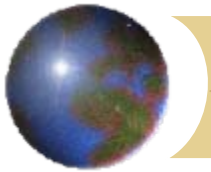
Član 20. Pravilnika STA

(1) Spor rešava arbitar pojedinac, kada stranke tako predvide ili kada se radi o sporu čija vrednost nije veća od 70.000 USD.

(2) U svim ostalim slučajevima, a posebno kada su stranke tako predvidele, spor rešava arbitražno veće, koje se sastoji od tri člana.

Član 16 Zakona

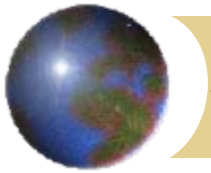
- 1) Broj arbitara arbitražnog suda određuju stranke.
- 2) Arbitražni sud sačinjavaju jedan arbitar (arbitar pojedinac) ili tri, odnosno više arbitara (arbitražno veće). Ako je sporazumom o arbitraži predviđeno više arbitara, njihov broj mora da bude neparan.
- 3) Ako stranke ne odrede broj arbitara, njihov broj određuje lice ili institucija koje su stranke sporazumom odredile (u daljem tekstu: organ imenovanja) a ako organa imenovanja nema ili to ne učini, broj arbitara određuje nadležni sud.
- 4) Ako arbitražu organizuje stalna arbitražna institucija, ona vrši funkciju organa imenovanja.

Imenovanje arbitra pojedinca

Član 17 Zakona

- 1) Stranke se mogu sporazumeti o postupku imenovanja arbitara, a ako to sporazumom nije predviđeno arbitri se imenuju u skladu sa ovim zakonom.
- 2) Ako spor treba da reši arbitar pojedinac, njega sporazumno imenuju stranke u roku od 30 dana od dana kada jedna stranka pozove drugu stranku da zajednički imenuju arbitra. Ako takvog sporazuma nema, imenovanje vrši organ imenovanja, a ako tog organa nema ili to ne učini, imenovanje vrši nadležni sud.
- 3) ...
- 4) Protiv odluke suda kojom se imenuje arbitar nije dozvoljena žalba.

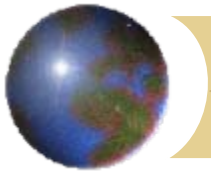
Imenovanje arbitra pojedinca

Član 21. Pravilnika STA

(1) Stranke mogu sporazumno, u roku od 30 dana od odgovora na tužbu, da izaberu arbitra pojedinca sa liste arbitara i da o tome pismeno obaveste Arbitražu. Arbitar pojedinac može da bude i predsednik ili potpredsednik Arbitraže.

(2) Stranke mogu sporazumno da imenovanje arbitra pojedinca prepuste predsedniku Arbitraže.

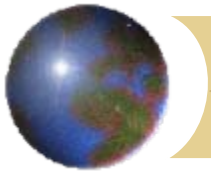
(3) Ako stranke u navedenom roku ne izaberu sporazumno arbitra pojedinca, njegovo imenovanje vrši predsednik Arbitraže.

Imenovanje arbitražnog veća

Član 17 Zakona

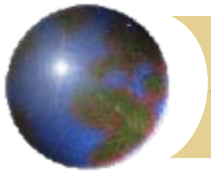
- 1) Stranke se mogu sporazumeti o postupku imenovanja arbitara, a ako to sporazumom nije predviđeno arbitri se imenuju u skladu sa ovim zakonom.
- 2) ...
- 3) Ako spor rešavaju tri arbitra, svaka stranka imenuje jednog arbitra u roku od 30 dana od dana kada je druga stranka pozove da to učini. Ako to pozvana stranka ne učini, arbitra imenuje organ imenovanja koji su stranke odredile, a ako tog organa nema ili to ne učini, imenovanje vrši nadležni sud. Trećeg arbitra, koji predsedava arbitražnim sudom (u daljem tekstu: predsednik ili predsednik arbitražnog suda), biraju imenovani arbitri u roku od 30 dana od dana njihovog imenovanja. Ako ga ne izaberu, imenovanje vrši organ imenovanja, a ako tog organa nema ili to ne učini, imenovanje vrši nadležni sud.
- 4) Protiv odluke suda kojom se imenuje arbitar nije dozvoljena žalba.

Imenovanje arbitražnog veća

Član 22. Pravilnika STA

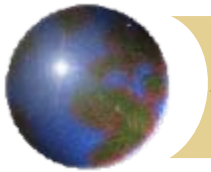
- (1) U sporovima koje rešava arbitražno veće tužilac će izabrati svog arbitra prilikom podnošenja tužbe, odnosno prilikom uplate arbitražnih troškova, a tuženi u odgovoru na tužbu.
- (2) Ako jedna ili obe stranke ne izaberu svoje arbitre u rokovima iz stava 1. ovog člana, ili ako u roku od 30 dana ne izaberu drugog arbitra ukoliko izabrani arbitar ne prihvati svoje imenovanje ili ako imenovanje prepuste Arbitraži, arbitre imenuje predsednik Arbitraže u daljem roku od 30 dana, o čemu se obaveštavaju stranke i imenovani arbitri, u roku od osam dana od imenovanja.
- (3) Ako stranka dva puta uzastopno izabere za arbitra lica koja se ne prihvataju imenovanja, pravo imenovanja prelazi na predsednika Arbitraže.
- (4) U roku od 30 dana od dana prijema izveštaja o svom naimenovanju, imenovani arbitri biraju sa liste arbitara trećeg arbitra kao predsednika veća. Oni mogu da izaberu za predsednika veća, predsednika ili potpredsednika Arbitraže. Ako oni u ovom roku ne izvrše izbor, predsednika veća imenuje predsednik Arbitraže u daljem roku od 30 dana.
- (5) Odredba iz stava 3. ovog člana primenjuje se i u slučaju izbora predsednika veća.

Zajednički arbitar

Član 23. Pravilnika STA

Ako se u jednom sporu pojavljuju kao tužioc i ili tuženi više lica, oni će se prethodno sporazumeti o izboru zajedničkog arbitra. Ako se ne sporazumeju u rokovima predviđenim ovim Pravilnikom, arbitra imenuje predsednik Arbitraže.

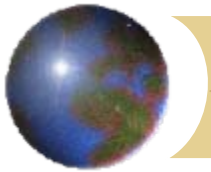

Zabrana za arbitre

Član 24. Pravilnika STA

(1) Arbitri ne mogu dati, pismeno ili usmeno, mišljenje ili savet, niti mogu biti zastupnici u sporu koji se vodi pred Arbitražom.

(2) Zaposleni kod stranaka, članovi njihovih organa i stalni saradnici, ne mogu biti imenovani za arbitre u sporovima u kojima učestvuju te stranke.

Izjava arbitara

Prihvatanje dužnosti arbitra - Član 20 Zakona

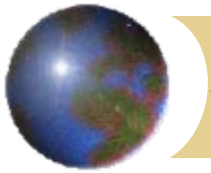
Arbitar daje pismenu izjavu o prihvatanju dužnosti arbitra.

Dužnost arbitra da obavesti stranke o bitnim činjenicama - Član 21 Zakona

1. Lice koje je predloženo za arbitra dužno je da, pre prihvatanja dužnosti arbitra, saopšti činjenice koje mogu opravdano izazvati sumnju u njegovu nepristrasnost ili nezavisnost.
2. Arbitar je dužan da, od dana kada je imenovan, saopšti bez odlaganja činjenice iz stava 1. ovog člana ako su nastupile posle njegovog imenovanja.

Obavljanje dužnosti - Član 22 Zakona

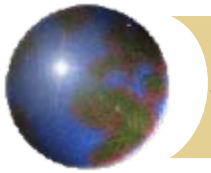
Arbitar je dužan da savesno i efikasno obavlja dužnost arbitra.

Izjava arbitra

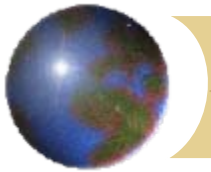
Član 25. Pravilnika STA

- (1) Lice koje treba da bude arbitar pismeno izjavljuje da li se prihvata ove dužnosti i dužno je da otkrije bilo koju okolnost koja može da izazove sumnju u njegovu nepristrasnost ili nezavisnost.
- (2) Ova izjava se podnosi Sekretarijatu koji je dostavlja strankama.
- (3) Ukoliko stranke ne stave primedbe u roku od 15 dana od dana prijema izjave, arbitar se smatra imenovanim.
- (4) Ukoliko jedna ili obe stranke stave primedbe, o konačnom imenovanju arbitra odlučuje Predsedništvo Arbitraže u užem sastavu.
- (5) Ovom odredbom ne dira se u odredbe o izuzeću arbitra.

IBA Uputstva o sukobu interesa

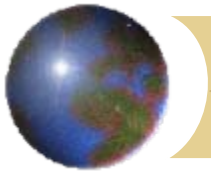
- **'non-waivable crvena lista'** – mora se odustati od imenovanja [arbitar = stranka ili zastupnik stranke ili član organa upravljanja, arbitar ima značajan finansijski interes u jednoj od stranaka ili je veoma zainteresovan za ishod spora, arbitar redovno pruža pravne savete jednoj od stranaka i od toga ubira značajne prihode];
- **'waivable crvena lista'** – potencijalno vodi diskvalifikaciji, ali stranke mogu izričito dati svoj pristanak da im takva osoba arbitrira [arbitar je prethodno pružao pravne savete stranci ili se bavio slučajem koji treba da sudi, poseduje udeo ili akcije u pravnom licu koje je stranka, bliski član porodice arbitra je veoma zainteresovan za ishod spora, arbitar zastupa povezano preduzeće ili zastupa jednog od advokata stranke, radi u istoj adv. Kancelariji kao jedan od advokata stranke, ima bliske prijateljske odnose sa jednom od stranaka ili advokatom koji je zastupa...];
- **'narandžasta lista'** – moraju biti prijavljene ali nisu tako ozbiljne kao primeri sa crvene liste te je moguća i prećutna saglasnost stranaka [u prethodne tri godine zastupao ili savetovao stranku iako sad nisu u vezi, u prethodne tri godine bio advokat u sporu protiv jedne od stranaka, u prethodne tri godine bio dva put imenovan od iste stranke, u prethodne tri godine bio arbitar u drugom sporu u kojem je jedna od stranaka stranka, radi u advokatskoj kancelariji koja pruža usluge stranci ili njenom zavisnom preduzeću, dva arbitra rade u istoj adv. kancelariji, postoji blisko prijateljstvo između arbitra i advokata jedne od stranaka, arbitar je u poslednje tri godine imao više od tri imenovanja od strane iste adv. Kancelarije, arbitar je iznosio decidan stav u pogledu arb. spora i sl...];
- **'zelena lista'** – ne mora se prijaviti [arbitar je ranije objavio pravno mišljenje o pravnom pitanju koje se zaspravlja, arbitar je ranije bio koarbitar sa zastupnikom jedne od stranaka, adv. kanc arbitra je ranije zastupala jednu od stranaka ili povezanih preduzeća koje nemaju veze sa predmetom spora...].

Prestanak dužnosti arbitra

Član 25 Zakona

1. Arbitar može da se povuče sa dužnosti pismenom izjavom ako iz opravdanih razloga, uključujući i razloge iz člana 23. ovog zakona (razlozi za izuzeće), nije više u stanju da obavlja svoju dužnost.
2. Stranke se mogu sporazumeti o opozivu arbitra ako on iz stvarnih ili pravnih razloga, uključujući i razloge iz člana 23. ovog zakona, nije više u stanju da obavlja svoju dužnost ili ako ne izvršava dužnost u primerenom roku.
3. Ako se arbitar povuče sa dužnosti ili se stranka saglasi sa opozivom arbitra, to ne znači da se time priznaje osnovanost razloga za prestanak dužnosti arbitra.
4. Ako se stranke ne sporazumeju o opozivu arbitra, stranka koja smatra da arbitar nije više u stanju da obavlja svoju dužnost ili da ne izvršava dužnost u primerenom roku, može da zatraži od stalne arbitražne institucije ili, u slučaju *ad hoc* arbitraže, od nadležnog suda, da donese odluku o prestanku dužnosti arbitra.
5. Protiv odluke suda o prestanku dužnosti arbitra nije dozvoljena žalba.

Prestanak dužnosti arbitra

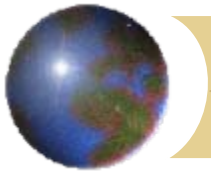
Član 26. Pravilnika STA

(1) Ako arbitar iz pravnih ili stvarnih razloga nije više u mogućnosti da obavlja svoje dužnosti ili iz drugih opravdanih razloga ne izvršava svoje dužnosti u primerenom roku, njegov mandat prestaje ako se povuče sa funkcije.

(2) Stranke se mogu sporazumeti o opozivu arbitra ako on iz stvarnih ili pravnih razloga nije više u stanju da obavlja svoje dužnosti ili ih ne obavlja u primerenom roku.

(3) Svaka stranka može zatražiti da Predsedništvo u užem sastavu odluči o prestanku mandata arbitra iz razloga navedenih u stavu 2. ovog člana.

(4) Činjenica da je na osnovu ovog člana ili člana 27. arbitru prestala funkcija, ne znači da se time priznaje kao osnovan bilo koji od razloga pomenutih u ovom članu ili u članu 27. stav 1.

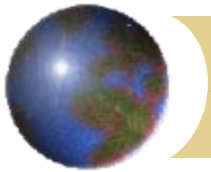
Izuzete arbitra kao razlog za prestanak dužnosti arbitra

Član 23 Zakona – Razlozi za izuzete

Izuzete arbitra može se tražiti samo ako postoje činjenice koje mogu opravdano izazvati sumnju u njegovu nepristrasnost ili nezavisnost ili ako nema svojstva koja su stranke sporazumom utvrdile.

Član 24 Zakona - Postupak izuzete

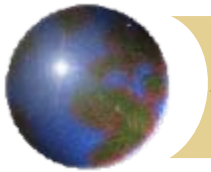
1. Ako se stranke nisu drukčije sporazumele, zahtev za izuzete arbitra stranka podnosi u pismenoj formi u roku od 15 dana od dana kada je saznala za imenovanje arbitra ili za razloge za izuzete.
2. Stranka koja je sama ili sa protivnom strankom imenovala arbitra može zahtevati njegovo izuzete samo ako je razlog za izuzete nastao ili je stranka za njega saznala pošto je arbitar imenovan.
3. Ako se stranke nisu drukčije sporazumele, o izuzetu arbitra odlučuje nadležni sud.
4. Smatra se da su se stranke koje su organizaciju arbitraže poverile stalnoj arbitražnoj instituciji sporazumele da se zahtev za izuzete arbitra rešava u skladu sa njenim pravilima.
5. Arbitražni sud može da nastavi arbitražni postupak i da donese arbitražnu odluku iako je postupak izuzete u toku.

Izuzete arbitra

Član 27. Pravilnika STA

- (1) Izuzete arbitara može se tražiti samo ako postoje okolnosti koje mogu izazvati opravdanu sumnju u njegovu nepristrasnost ili nezavisnost ili ako arbitar nema kvalifikacije koje su stranke sporazumno utvrdile. Stranka može zahtevati izuzete arbitra koga je imenovala sama ili zajedno sa protivnom strankom samo iz razloga koji je nastao ili za koji je saznala posle izvršenog imenovanja.
- (2) Zahtev za izuzete mora da se podnese u roku od 15 dana pošto je stranka saznala za razloge izuzete ili od imenovanja arbitra, a može da se podnese do donošenja odluke.
- (3) O zahtevu za izuzete obaveštavaju se druga stranka, arbitar čije se izuzete traži i drugi članovi arbitražnog veća. Odluku o izuzetu donosi Predsedništvo Arbitraže u užem sastavu po pribavljenom izjašnjenju arbitra čije se izuzete zahteva. Odluka Predsedništva ne mora biti obrazložena.

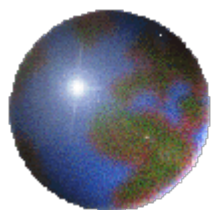
Zamena arbitra

Član 28. Pravilnika STA

- (1) Ako za vreme trajanja mandata arbitar bude sprečen u vršenju svojih funkcija, stranka koja ga je imenovala imenuje drugog arbitra najdocnije u roku od 15 dana od dana prijema poziva Arbitraže da imenuje arbitra.
- (2) Ako je arbitra, koji je sprečen da vrši svoje funkcije, imenovao predsednik Arbitraže, na njegovo mesto predsednik Arbitraže imenuje drugog arbitra u roku od 15 dana.
- (3) Ako su predsednika veća izabrali arbitri stranaka, a koji je sprečen u obavljanju svoje funkcije, novog predsednika veća biraju arbitri stranaka u roku od 30 dana.
- (4) Ako je predsednik Arbitraže imenovao predsednika veća koji je sprečen da obavlja svoju funkciju, novog predsednika veća imenuje predsednik Arbitraže, u roku od 30 dana.

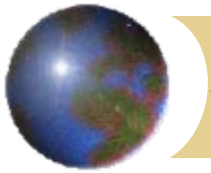
Član 26 Zakona

Ako arbitru prestane dužnost, imenuje se novi arbitar u skladu sa odredbama ovog zakona o imenovanju arbitra.

ARBITRAŽNI POSTUPAK

Milena Đorđević

Pravila postupka

Član 32 Zakona

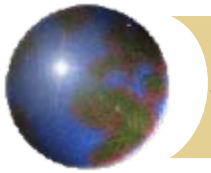
1. Stranke su *slobodne da same sporazumno odrede pravila postupka* po kojima će arbitražni sud postupati ili da upute na određena arbitražna pravila, u skladu sa odredbama ovog zakona.
2. Ako je arbitraža međunarodna, stranke se mogu sporazumeti da se na arbitražni postupak primeni strano pravo, u skladu sa odredbama ovog zakona.
3. Ako stranke sporazumno ne odrede pravila arbitražnog postupka, arbitražni sud može voditi arbitražni postupak *na način koji smatra celishodnim*, u skladu sa odredbama ovog zakona.
4. Ovlašćenje arbitražnog suda iz stava 3. ovog člana obuhvata i pravo da odlučuje o dopuštenosti, značaju i dokaznoj snazi predloženih i izvedenih dokaza.

Član 12 Pravilnika

Arbitraža rešava sporove iz međunarodnih poslovnih odnosa ukoliko je njena nadležnost ugovorena u skladu sa ovim Pravilnikom.

Član 13 Pravilnika

- (5) Stranke koje su ugovorile nadležnost Arbitraže prihvatile su time i odredbe ovog Pravilnika.

Pravila postupka

Određivanje pravila postupka

Član 45. Pravilnika

(1) Na postupak pred Arbitražom primenjuju se odredbe ovog Pravilnika i odredbe sporazuma o arbitraži.

(2) Ako Pravilnik ne sadrži odredbu koja se odnosi na pitanje koje se postavlja, stranke, a ukoliko one to ne učine, arbitražno veće odnosno arbitar pojedinac mogu da odrede *pravila koja smatraju celishodnim u granicama odredaba Zakona o arbitraži* Republike Srbije.

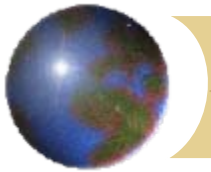
Ranije rešenje (do izmena iz 2007): subsidijerna primena ZPP

Primena drugih pravila

Član 46. Pravilnika

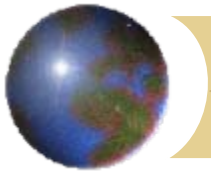
(1) Stranke mogu ugovoriti da se na vođenje spora pred Arbitražom primenjuju *Pravila o arbitraži Komisije Ujedinjenih nacija za međunarodno trgovačko pravo (UNCITRAL)*.

(2) Ako u Pravilima o arbitraži Komisije Ujedinjenih nacija za međunarodno trgovačko pravo (UNCITRAL) ne postoje odgovarajuće odredbe, primenjuju se odredbe ovog Pravilnika.

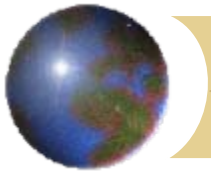
Načela postupka

- Načelo dispozicije (pokretanje postupka, okončanje, pravila postupka.... Širok domašaj autonomije volje!)
- Ravnopravnost (član 33(1) Zakona)
- Kontradiktornost (član 33(2) Zakona)
 - ❑ Arbitražni sud dužan je da svakoj stranci omogući da iznese svoje stavove i dokaze, kao i da se izjasni o radnjama i predlozima protivne stranke.
 - ❑ Značaj: razlozi za poništaj (član 58(2) Zakona):
Sud će usvojiti tužbeni zahtev za poništaj samo ako tužilac pruži dokaze da:
2) stranka protiv koje je arbitražna odluka doneta nije bila uredno obavještena o imenovanju arbitra ili o arbitražnom postupku ili iz nekog drugog razloga nije mogla da iznese svoje stavove;
- Ekonomičnost (okončati postupak bez odlaganja!)
 - ❑ Član 44(1) Pravilnika: Arbitražni postupak će se, *po pravilu* okončati u roku od jedne godine od dana konstituisanja arbitražnog veća ili imenovanja arbitra pojedinca.

Načela postupka

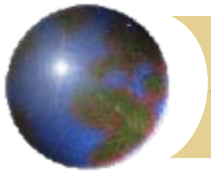
- Načelo javnosti – po pravilu isključeno – primat načela poverljivosti postupka!
 - Član 37 (3) Pravilnika: Rasprave su nejavne, ako se stranke nisu drugačije sporazumele.
 - Član 51 (3) Pravilnika: Odluka se može objaviti u celosti samo uz pristanak stranaka. Po ovlašćenju predsednika Arbitraže odluka se može objaviti u stručnim i naučnim glasilima bez navođenja imena stranaka i podataka koji mogu biti štetni po interese stranaka.
- Raspravno načelo (zavisno od zemlje arbitraže)
- Načelo usmenosti – modifikovano (vid. Član 35. Pravilnika i član 39 Zakona)!
- Načelo neposrednosti (takođe delimično ograničenog dometa – npr. odlučivanje krnjeg tribunala)

Mesto arbitraže

Član 34 Zakona

1. Stranke mogu sporazumno da odrede mesto arbitraže.
2. Ako stranke nisu sporazumno odredile mesto arbitraže, mesto arbitraže određuje arbitražni sud, vodeći računa o okolnostima slučaja koje obuhvataju i pogodnost određenog mesta za stranke.
3. Ako su se stranke sporazumele da organizaciju arbitraže povere stalnoj arbitražnoj instituciji, mesto arbitraže se određuje u skladu sa njenim pravilima.
4. Ako mesto arbitraže nije određeno u skladu sa st. 1. do 3. ovog člana, smatra se da je mesto arbitraže mesto koje je u arbitražnoj odluci označeno kao mesto njenog donošenja.
5. Izuzetno od odredaba st. 1. do 4. ovog člana, ako se stranke nisu drukčije sporazumele, arbitražni sud može da se sastane u bilo kom mestu koje oceni prikladnim, radi većanja arbitara ili radi saslušanja svedoka, veštaka ili stranaka, kao i radi pregleda robe, drugih predmeta ili isprava.

Mesto arbitraže

Član 1. Pravilnika

(3) Sedište Arbitraže je u Beogradu, Terazije 23.

Član 37. Pravilnika - *Mesto održavanja usmene rasprave*

(1) Usmene rasprave se, po pravilu održavaju u sedištu Arbitraže.

(2) Na predlog stranaka arbitražno veće ili arbitar pojedinac mogu da odluče da se rasprava održi i u nekom drugom mestu

Član 51. Pravilnika - *Sadržina odluke*

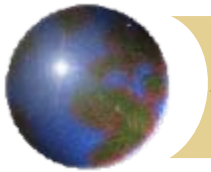
(1) Pismeno izrađena odluka ima uvod, izreku i obrazloženje:

(a) uvod odluke sadrži datum i mesto donošenja odluke;

Član 60. Pravilnika - *Rasprava van sedišta*

(1) Ako arbitražno veće, odnosno arbitar pojedinac održi raspravu van stalnog sedišta Arbitraže, predsednik Arbitraže određuje naknadni iznos iz koga će se pokriti troškovi održavanja tog ročišta.

(2) Ako se ročište van stalnog sedišta Arbitraže održi po predlogu jedne stranke, naknadni iznos polaže stranka koja je predlog učinila. Ako se ročište održi po zajedničkom sporazumu stranaka, svaka stranka polaže polovinu naknadnog iznosa.

Značaj mesta arbitraže

- Lex arbitri* – pravni okvir za autonomiju volje stranaka
- merodavno pravo za punovažnost arbitražnog sporazuma ako stranke nisu drukčije ugovorile! (pitanja arbitrabilnosti, broja arbitara, kvalifikacija i sl)
 - Osnovna pravila postupka

Član 5 Zakona (arbitrabilnost)

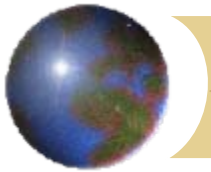
(1) Arbitraža se može ugovoriti za rešavanje imovinskog spora o pravima kojima stranke slobodno raspolažu, osim sporova za koje je određena isključiva nadležnost suda.

Član 57 Zakona (poništaj)

1. Tužba za poništaj može da se podnese samo protiv domaće arbitražne odluke.
2. Domaća arbitražna odluka je odluka koja je doneta u unutrašnjoj ili međunarodnoj arbitraži u Republici.
3. Za odlučivanje o tužbi za poništaj mesno je nadležan sud mesta arbitraže.

Član 64 Zakona

(3) Strana arbitražna odluka je odluka koju je doneo arbitražni sud čije je mesto van Republike, kao i odluka koju je doneo arbitražni sud u Republici ako je na arbitražni postupak primenjeno strano pravo.

Značaj mesta arbitraže

Član 58 Zakona (Razlozi za poništaj)

(1) Sud će usvojiti tužbeni zahtev za poništaj samo ako tužilac pruži dokaze da:

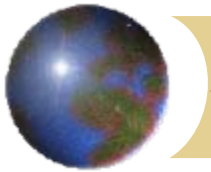
1) sporazum o arbitraži nije punovažan po pravu koje su stranke sporazumno odredile ili po pravu Republike ako se stranke nisu drukčije sporazumele;

.....

(2) Poništaj odluke sud će izreći i ako utvrdi da:

1) po pravu Republike predmet spora nije podoban za arbitražu,
ili

2) su dejstva odluke u suprotnosti sa javnim poretkom Republike.

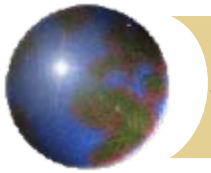

Značaj mesta arbitraže

Član 66 Zakona (Razlozi za odbijanje priznanja i izvršenja)

- (1) Priznanje i izvršenje strane arbitražne odluke može se odbiti, na zahtev stranke protiv koje se ono traži, samo ako ta stranka podnese dokaz da:
 - 1) sporazum o arbitraži nije punovažan po pravu koje su stranke sporazumom odredile ili po pravu države u kojoj je ta odluka doneta;

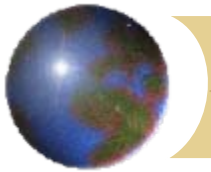
- (2) Nadležni sud će odbiti priznanje i izvršenje arbitražne odluke ako utvrdi da:
 - 1) po pravu Republike predmet spora nije podoban za arbitražu, ili
 - 2) su dejstva arbitražne odluke u suprotnosti sa javnim poretkom Republike.

Značaj mesta arbitraže

Pomoć nadležnog suda

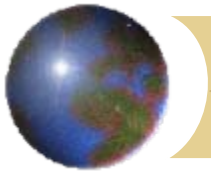
- ⊕ Privremene mere (može i kad sedište arbitraže nije u Srbiji – član 15 ZA)
- ⊕ Konstituisanje tribunala u ad hoc arbitražama (čl. 16 i 17 ZA)
- ⊕ Izuzeće i opoziv u ad hoc arbitražama (član 25 ZA)
- ⊕ Konačna odluka o nadležnosti ako arbitraža o tome odlučuje kao o prethodnom pitanju (član 30 ZA)
- ⊕ Izvodjenje dokaza pred sudom ako postoji potreba (član 46 ZA)
- ⊕ Deponovanje arbitražne odluke pred sudom mesta arbitraže ako stranke tako ugovore (član 55 ZA)
- ⊕ Kontrola arbitražne odluke

Jezik postupka

Član 35 Zakona o arbitraži

1. Stranke mogu sporazumno da odrede jezik ili jezike na kojima će se voditi arbitražni postupak, a ako takvog sporazuma nema o tome će odlučiti arbitražni sud, vodeći računa o mestu arbitraže i jeziku koje su stranke koristile u svom pravnom odnosu.
2. Stalne arbitražne institucije svojim pravilima mogu da uredе pitanje jezika u arbitražnom postupku.
3. Jezik arbitraže primenjuje se na sve pismene izjave stranaka, na usmenu raspravu, na arbitražne odluke i druge akte arbitražnog suda osim ako se stranke drukčije sporazumeju ili ako u nedostatku takvog sporazuma arbitražni sud nije drukčije odlučio.
4. Arbitražni sud može odrediti da se uz pismene dokaze priloži i prevod na jezik ili jezike koje su stranke sporazumno odredile ili koje je odredio arbitražni sud.
5. Do određivanja jezika postupka, tužba, odgovor na tužbu i drugi podnesci mogu se podneti *na jeziku ugovora ili na jeziku sporazuma o arbitraži ili na srpskom jeziku.*

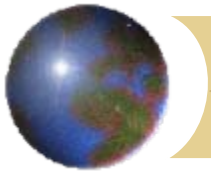
Jezik postupka

Član 38. Pravilnika

(1) Stranke mogu sporazumno odrediti jezik ili jezike koji će se koristiti u arbitražnom postupku. Ako se stranke nisu o tome sporazumele, arbitražni postupak se vodi na srpskom jeziku.

(2) Jezik arbitraže primenjuje se na sve pismene izjave stranaka, na usmenu raspravu, na odluke i zaključke osim ako se stranke drugačije ne sporazumeju. Uz sve pismene dokaze, ukoliko su sačinjeni na nekom drugom jeziku, prilaže se i prevod na jezik postupka.

(3) Prepiska Sekretarijata sa inostranom strankom koja nije zastupana od strane domaćeg lica, a očigledno ne vlada srpskim jezikom, vodi se na srpskom uz prevod na engleski jezik.

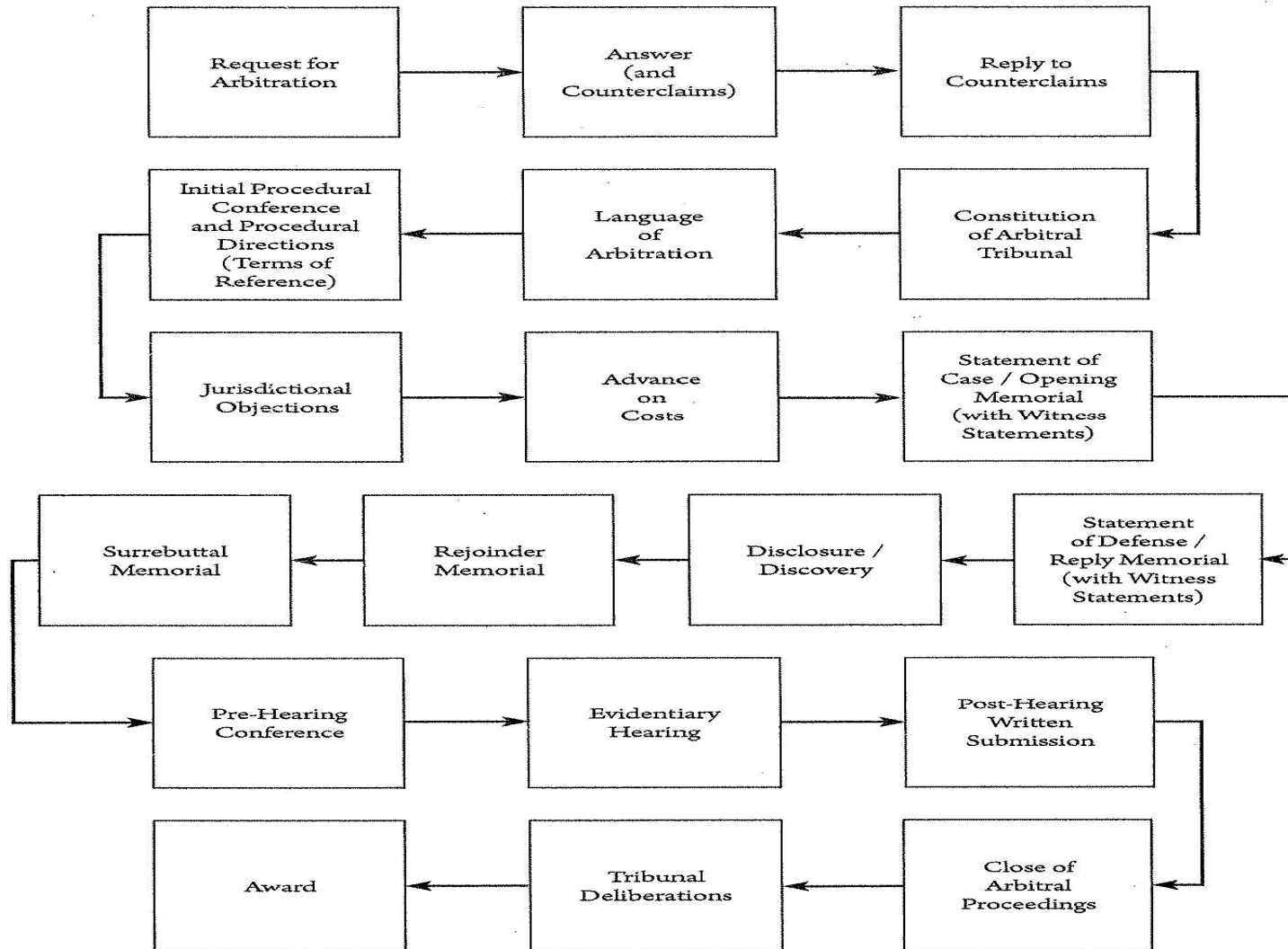

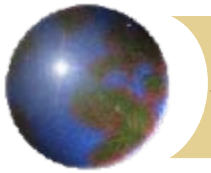
Faze postupka

- **Otpočinjanje postupka**
 - Podnošenje tužbe
 - *Plaćanje troškova?*
 - Dostavljanje tužbe na odgovor tuženom
- **Konstituisanje arbitraže**
- **Merodavno pravo – materijalno i procesno**
- **Usmena rasprava – dokazni postupak**
- **Donošenje odluke**

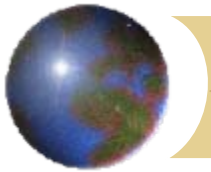
Key Procedural Events in many International Arbitrations

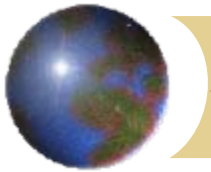
Otpočinjanje postupka

- ❑ *Sporazumom stranaka određeno*
- ❑ *Institucionalna arbitraža*: Podnošenje tužbe ili zahteva za arbitražu (član 38(1) ZA, član 30 Pravilnika STA)
- ❑ *Ad hoc arbitraža*: dan kada tuženi primi zahtev za arbitražu ili tužbu i obaveštenje da je tužilac imenovao arbitra ili predložio arbitra pojedinca i pozvao protivnu stranku da imenuje svog arbitra ili da se izjasni o predloženom arbitru pojedincu (član 38(2) ZA)

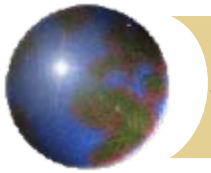
Tužba i/ili zahtev za arbitražu

- **Zahtev za arbitražu** (član 30(3) Pravilnika STA)
 - Identifikacija stranaka
 - Dokaz o postojanju arbitražnog sporazuma
 - Predlog za imenovanje arbitra
- **Tužba** (član 30(4) Pravilnika STA)
 - Sve gore navedeno +
 - Opis spora
 - Tužbeni zahtev
 - Činjenice i dokazi na kojima se zasniva tužbeni zahtev
 - *Ako se stranke nisu drukčije sporazumele, tužilac u tužbi navodi činjenice na kojima zasniva svoje zahteve, sporna pitanja i određuje tužbeni zahtev.* (član 36(1) Zakona)
- **Povlačenje tužbe** (član 47 ZA, član 47(2)(b) Pravilnika STA)
 - Moguće izuzev ako se tome usprotivi tuženi a tribunal proceni da tuženi ima opravdan interes da se ipak donese konačna odluka
- **Kako tretirati neuredne i nepotpune tužbe u pogledu datuma otpočinjanja arbitraže?**
- **Šta kada se zakonske odredbe o ovom pitanju i odredbe Pravilnika razlikuju?**

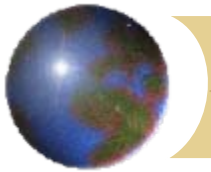
Dostavljanje tužbe na odgovor tuženom

- Lično dostavljanje? Diplomatsko?
- Moguće je neposredno (na samom ročištu) ili poštom
- Do 2007. godine Pravilnikom STA se zahtevalo da se dostavljanje ima izvršiti putem pošte, preporučenim pismom uz povratnu potvrdu u prijemu.
 - ❑ Problemi: tužilac ne može da sazna tačnu adresu tuženog; tuženi, po prijemu tužbe, izbegava prijem drugih pošiljki vezanih za spor.
- Od 2006. po Zakonu, odnosno od 2007. po novom Pravilniku STA, **dostavljanje se smatra urednim ako je pismeno upućeno na poštansku adresu primaoca, putem preporučene pošte ili na neki drugi način koji obezbeđuje dokaz da je pismeno upućeno (DHL, Fedex i sl.)** - član 41(1) ZA, član 34(1) Pravilnika.

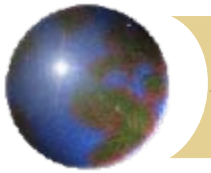
Dostavljanje...

- Poštanskom adresom primaoca se smatra adresa na koju primalac redovno prima poštu – poslovno sedište ili redovno boravište, ili adresa navedena u sporazumu o arbitraži - Član 41(2) ZA, član 34(2) Pravilnika.
- Pismo se smatra primljenim kad je upućeno na poslednju poznatu adresu primaoca - Član 41(3) ZA, član 34(3) Pravilnika.
- Datum dostavljanja: teorija prijema ili odašiljanja?
- Značaj urednog dostavljanja: otpočinjanje postupka i/ili tuženom nije uskraćeno pravo na odbranu (značajno zbog poništaja i/ili priznanja odluke) jer je o sporu obavešten

Odgovor na tužbu

- U odgovoru, tuženi se izjašnjava o zahtevima tužioca i iznosi svoja sredstva odbrane zajedno sa odgovarajućim dokumentima. (Član 29(2) Zakona)
 - ❏ Identifikacija stranaka
 - ❏ Stav o (ne)nadležnosti arbitraže
 - Prigovor nenadležnosti tuženi može da istakne u odgovoru na tužbu ili drugom podnesku pre rasprave, a na raspravi, pre upuštanja u raspravljanje o predmetu spora, *samo ako nije dao odgovor na tužbu* ili drugi podnesak (Član 19(1) Pravilnika)
 - Prigovor da arbitražni sud nije nadležan (u daljem tekstu: prigovor nenadležnosti) tuženi mora da podnese najkasnije kad i odgovor na tužbu (Član 29(1) Zakona)
 - ❏ Stav o merodavnom pravu
 - ❏ Predlog za imenovanje arbitra
 - ❏ Činjenice i dokazi na kojima se zasniva odgovor na tužbu
 - ❏ Protivtužba? (Tuženi može sve do zaključenja glavne rasprave podneti protivtužbu, ako zahtev protivtužbe proističe iz istog pravnog odnosa. (Član 32(1) Pravilnika)) – rok 30 dana za odgovor; Na protivtužbu se primenjuju odredbe ovog zakona o tužbi. (član 37(2) Zakona)
- Rok za odgovor:
 - Rok koje su strane ugovorom odredile ili rok koji odredi arbitražni tribunal (Član 36(3) Zakona);
 - 30 dana od dana prijema zahteva ili tužbe (Član 31(1) Pravilnika)

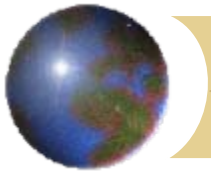
Protivtužba

Član 37 ZA

- 1) Tuženi može da podnese protivtužbu, ako se stranke nisu drukčije sporazumele.
- 2) Na protivtužbu se primenjuju odredbe ovog zakona o tužbi.

Član 32. Pravilnika STA

- (1) Tuženi može sve do zaključenja glavne rasprave podneti protivtužbu, ako zahtev protivtužbe proističe iz istog pravnog odnosa.
- (2) Protivtužba se dostavlja drugoj stranci koja može u roku od 30 dana od dana prijema protivtužbe dostaviti svoj odgovor.

Posledice propuštanja

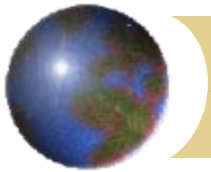
Član 42 Zakona

Ako se stranke nisu drukčije sporazumele i ako bez navođenja opravdanih razloga:

1) tužilac posle podnošenja zahteva za arbitražu ne podnese tužbu u skladu sa članom 36. stav 2. ovog zakona, arbitražni sud će obustaviti postupak, ili

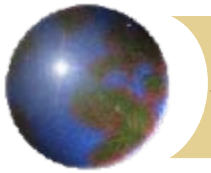
2) tuženi ne podnese odgovor na tužbu u skladu sa članom 36. stav 3. ovog zakona, arbitražni sud će nastaviti postupak, pri čemu se ne smatra da propuštanje znači da tuženi priznaje navode i zahteve tužbe, ili

3) jedna od stranaka, iako uredno pozvana, ne dođe na usmenu raspravu ili ne podnese pismene dokaze, arbitražni sud može da nastavi postupak i donese arbitražnu odluku na osnovu dokaza koji su podneti.

Konstituisanje arbitraže

- Imenovanje
- Kvalifikacije
- Broj
- Izjava arbitra
- Nezavisnost i nepristrasnost
 - *Videti prezentaciju br 2. Arbitri i nadležnost*

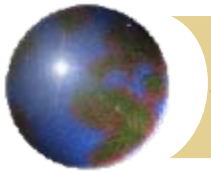
Merodavno pravo – materijalno i procesno

● Procesno:

- Autonomija volje
- Lex arbitri

● Materijalno:

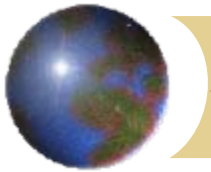
- Autonomija volje
 - Izričit izbor
 - Izbor Pravilnika i njegovih odredbi
- Zakon o arbitraži (čl. 50), Pravilnik STA (čl. 48)

Merodavno materijalno pravo

Član 50. Zakona

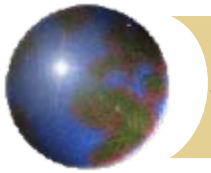
1. Arbitražni sud u međunarodnoj arbitraži odluku donosi primenom prava ili pravnih pravila koje su stranke sporazumno odredile.
2. Svako upućivanje na pravo određene države tumačiće se kao neposredno upućivanje na materijalno pravo te države, a ne na njene kolizione norme, osim ako nešto drugo nije izričito predviđeno sporazumom stranaka.
3. Ako stranke nisu odredile merodavno pravo ili pravna pravila, arbitražni sud u međunarodnoj arbitraži to pravo, odnosno pravila određuje *na osnovu kolizionih pravila koje oceni prikladnim.*
4. Arbitražni sud uvek će voditi računa o odredbama ugovora i običajima.

Merodavno materijalno pravo

Član 48. Pravilnika

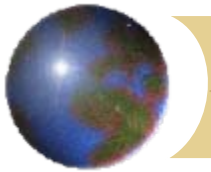
- (1) Arbitražno veće odnosno arbitar pojedinac dužni su primeniti *pravo ili pravna pravila* koje su stranke odredile kao materijalno pravo koje će se primeniti na njihov ugovorni odnos.
- (2) Ako stranke to nisu odredile, arbitražno veće odnosno arbitar pojedinac odrediće *pravo ili pravna pravila na koje upućuju kolizione norme* čiju primenu arbitražno veće, odnosno arbitar pojedinac smatraju *najprikladnijim* u tom slučaju.
- (3) U svim slučajevima arbitražno veće odnosno arbitar pojedinac donose odluku *u skladu sa odredbama ugovora i uzimaju u obzir trgovinske običaje* koji se mogu primeniti na taj posao.
- (4) Odluka se može doneti isključivo *po načelu pravičnosti, samo ako su stranke dale takvo ovlašćenje.*

Usmena rasprava – dokazni postupak

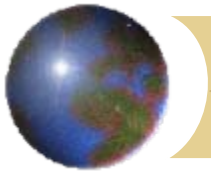
Član 39 ZA

1. Ako se stranke nisu drukčije sporazumele, arbitražni sud odlučuje da li će da održi usmenu raspravu ili će da vodi postupak na osnovu isprava i drugih pismenih dokumenata.
2. Ako jedna od stranaka zatraži održavanje usmene rasprave, arbitražni sud će da održi raspravu osim ako stranke nisu sporazumno isključile usmenu raspravu.

Član 35. STA

- (1) Usmena rasprava se održava kada arbitražno veće, odnosno arbitar pojedinac, smatraju da su se za to ispunili uslovi.
- (2) Ako arbitri utvrde da su pismeni podnesci i dokazi dovoljni za donošenje odluke i bez usmene rasprave, ako nijedna od stranaka ne zahteva održavanje usmene rasprave, neće se zakazivati usmena rasprava, već će se obavestiti stranke da će odluka biti doneta na osnovu podnetih pismenih dokaza.
- (3) Ako ni jedna od stranaka u roku od 15 dana od dana prijema ovog saopštenja ne zahteva usmenu raspravu, arbitri donose odluku bez rasprave, na osnovu podnetih dokaza.
- (4) Predlog da se odluka donese bez održavanja usmene rasprave mogu podneti i stranke sporazumno.
- (5) Usmena rasprava će se održati uvek kada jedna stranka to zahteva.
- (6) Usmenu raspravu pismeno zakazuje predsednik arbitražnog veća, u ime i u dogovoru sa ostalim arbitrima, odnosno arbitar pojedinac.

Član 37. STA

(1) Usmene rasprave se, po pravilu održavaju u sedištu Arbitraže.

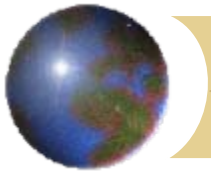
(2) Na predlog stranaka arbitražno veće ili arbitar pojedinac mogu da odluče da se rasprava održi i u nekom drugom mestu

(3) Rasprave su nejavne, ako se stranke nisu drugačije sporazumele.

(4) Stranke prisustvuju raspravi lično ili preko ovlašćenog punomoćnika. Punomoćnik strane stranke može biti i strani državljanin.

(5) Strankama mogu na raspravi pomagati njihovi savetnici.

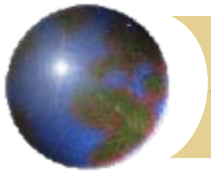
(6) Ako jedna ili obe stranke, iako uredno pozvane, ne dođu na usmenu raspravu, arbitri, pošto utvrde da su stranke uredno pozvane na usmenu raspravu i da nemaju opravdanih razloga za svoje odsustvo, mogu pristupiti raspravljaju spora kao da su stranke prisutne. **U tom slučaju ne može se doneti arbitražna odluka zbog izostanka.**

Obaveza obaveštavanja

Član 40

1. Stranke moraju blagovremeno biti obavještene o svakoj usmenoj raspravi, kao i o svakom sastanku arbitražnog suda koji se održava radi pregleda robe, drugih stvari ili isprava.
2. Svi podnesci, isprave i informacije koje jedna stranka podnese arbitražnom sudu dostavljaju se drugoj stranci.
3. Strankama se dostavlja svaki izveštaj veštaka ili isprava koja predstavlja dokaz.

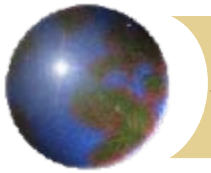
Izvođenje dokaza

Član 39. STA

(1) Arbitri odlučuju o izvođenju dokaza po predlozima stranaka ili po svojoj inicijativi. Oni mogu narediti izvođenje dokaza u toku celog postupka.

(2) Arbitri cene dokaznu snagu izvedenih dokaza po slobodnom uverenju.

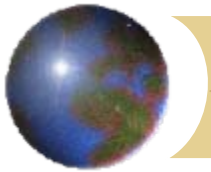
(3) Stranke su dužne saradivati u izvođenju dokaza i izvršavati sve mere koje se od njih u tom cilju zahtevaju.

Svedoci

Član 44 ZA

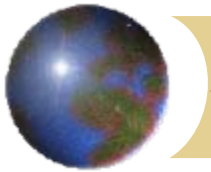
1. Svedoci se, po pravilu, saslušavaju na raspravi.
2. Svedoci mogu da budu saslušani i van rasprave ako na to pristanu i stranke se tome ne protive.
3. Arbitražni sud može od svedoka da traži da u određenom roku odgovore na postavljena pitanja, ako se stranke tome ne protive.
4. Svedoci se saslušavaju bez polaganja zakletve.
5. Prema svedocima arbitražni sud ne može da izriče procesne mere ili kazne.

Veštaci

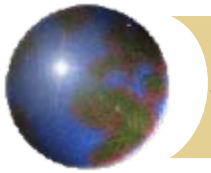
Član 45 ZA

1. Ako se stranke nisu drukčije sporazumele, arbitražni sud može da:
 - 1) imenuje jednog ili više veštaka radi davanja nalaza i mišljenja o pitanjima koja odredi arbitražni sud;
 - 2) naloži strankama da veštaku pruže sve potrebne informacije, da mu predaju sve potrebne isprave, kao i da omoguće veštaku pristup ispravama, robi i drugim stvarima.
2. Ako se stranke nisu drukčije sporazumele, a to traži jedna stranka ili tako odredi arbitražni sud, veštak je dužan da, posle podnošenja pismenog ili usmenog nalaza i mišljenja, učestvuje u usmenoj raspravi na kojoj stranke mogu da mu postavljaju pitanja ili na koju mogu da dovedu druge veštake da sa imenovanim veštakom raspravljaju sporna pitanja.
3. Odredbe ovog zakona o izuzeću arbitara shodno se primenjuju na izuzeće veštaka.

Član 40. STA

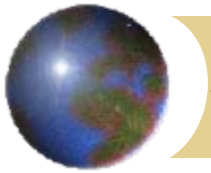
- (1) U dokaznom postupku dokazivanje se može izvesti saslušanjem svedoka, stranaka i veštačenjem.
- (2) Arbitri mogu naložiti strankama da privedu svedoke a isto tako mogu svedocima neposredno uputiti poziv.
- (3) Saslušanje svedoka i veštaka vrši se, po pravilu, pred arbitražnim većem odnosno arbitrom pojedincem.
- (4) Arbitri mogu zatražiti od redovnih sudova da izvedu pojedine dokaze koje sami nisu u mogućnosti da izvedu.
- (5) Veštaka određuje arbitražno veće odnosno arbitar pojedinac koji mu određuju zadatak.
- (6) Na izuzeće veštaka primenjuju se odredbe ovog Pravilnika o izuzeću arbitara.

Pomoć suda u izvođenju dokaza

Član 46 ZA

1. Arbitražni sud može da zatraži pomoć suda radi izvođenja dokaza.
2. Dokaze izvedene pred sudom arbitražni sud ceni kao dokaze koje je sam izveo.

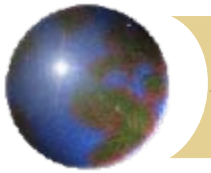

Zaključci o upravljanju postupkom

Član 41. STA

(1) U toku postupka arbitražno veće odnosno arbitar pojedinac mogu da donose zaključke o upravljanju arbitražnim postupkom koje smatraju potrebnim, kao što su: polaganje predujma na ime troškova za veštake i svedoke, obezbeđenje dokaza, rokovi, spajanje predmeta i ostale potrebne zaključke.

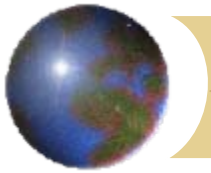
(2) Ako stranka, koja je predložila dokaze, ne položi predujam neće se pristupiti izvođenju dokaza.

Okončanje arbitražnog postupka

Član 47 ZA/STA

1. Arbitražni postupak okončava se donošenjem konačne arbitražne odluke.
2. Arbitražni postupak može biti okončan ako:
 - 1) tužilac povuče tužbu, osim ako se tuženi tome ne usprotivi, a arbitražni sud oceni da tuženi ima opravdan interes da se donese konačna arbitražna odluka o sporu;
 - 2) stranke sporazumno odluče o okončanju postupka;
 - 3) arbitražni sud oceni da je arbitražni postupak postao nemoguć;
 - 4) je arbitražni postupak obustavljen u skladu sa ovim zakonom.

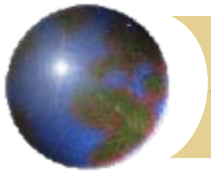

Trajanje postupka

Član 44. STA

(1) Arbitražni postupak će se, po pravilu okončati u roku od jedne godine od dana konstituisanja arbitražnog veća ili imenovanja arbitra pojedinca.

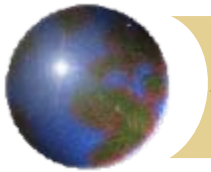
(2) Izuzetno od odredbe iz stava 1. ovog člana arbitražno veće, odnosno arbitar pojedinac mogu da odluče, uz prethodnu saglasnost Predsedništva u užem sastavu, da se arbitražni postupak produži i nakon isteka ovog roka ako potrebe pribavljanja dokaza to nalažu, ako stranke to predlože ili iz drugih opravdanih razloga.

Arbitražna odluka

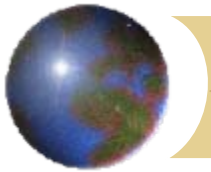
Član 48 ZA

1. Arbitražni sud donosi odluku o predmetu spora kojom rešava o svim zahtevima stranaka (konačna arbitražna odluka).
2. Arbitražni sud može da donese delimičnu odluku ili međuodluku.

Član 51 ZA

1. Arbitražna odluka donosi se u pismenoj formi i mora biti potpisana od strane arbitara, odnosno arbitra.
2. Arbitražno veće odluku donosi posle većanja u kome moraju da učestvuju svi arbitri, osim ako se stranke nisu drukčije sporazumele.
3. Odluka arbitražnog veća donosi se većinom glasova arbitara, osim ako se stranke nisu drukčije sporazumele.
4. Odluka arbitražnog veća je punovažna i ako je potpiše većina arbitara i na odluci utvrdi uskraćivanje potpisa.

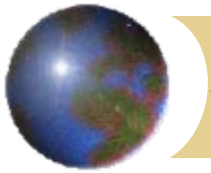
Član 49. STA

(1) Arbitražno veće odnosno arbitar pojedinac mogu u toku arbitražnog postupka da donesu međuodluku i delimičnu odluku. Konačna odluka donosi se kada je arbitražni postupak završen.

(2) Odluka treba da bude činjenično i pravno obrazložena i formulisana tako da može da bude izvršena u zemljama u kojima će se tražiti njeno izvršenje.

(3) Kada odluku donosi arbitražno veće, odluka se donosi jednoglasno ili većinom glasova posle većanja u kome moraju da učestvuju svi arbitri osim ako se stranke nisu drugačije sporazumele. Odluka se donosi na nejavnoj sednici, kojoj prisustvuju samo arbitri i zapisničar. Prilikom glasanja o odluci, predsednik veća to čini poslednji. O većanju i glasanju se sačinjava zapisnik, koji potpisuju svi arbitri.

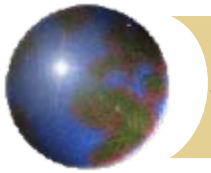
(4) Konačna odluka donosi se u roku od 60 dana od dana poslednje usmene rasprave, odnosno od dana poslednje održane nejavne sednice arbitražnog veća.

Odvojeno mišljenje arbitra

Član 52 ZA

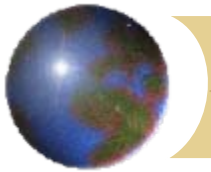
Arbitar koji nije saglasan sa izrekom ili obrazloženjem odluke može pismeno da izdvoji svoje mišljenje koje se strankama dostavlja uz odluku ako taj arbitar to zatraži.

Sadržina arbitražne odluke

Član 53 ZA

1. Odluka sadrži uvod, izreku o predmetu spora, troškove arbitraže i obrazloženje ako ga stranke sporazumom nisu isključile.
2. U odluci moraju da budu navedeni datum i mesto njenog donošenja.

Član 51. STA

(1) Pismeno izrađena odluka ima uvod, izreku i obrazloženje:

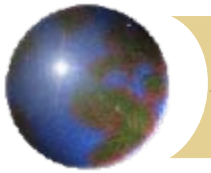
(a) uvod odluke sadrži naziv Arbitraže, ime i prezime predsednika i članova veća, odnosno arbitra pojedinca, poslovno ime ili ime i prezime, zanimanje i sedište odnosno prebivalište stranaka, njihovih zastupnika ili punomoćnika, kratko označenje predmeta spora i datum i mesto donošenja odluke;

(b) izreka odluke sadrži odluku Arbitraže o usvajanju ili odbijanju pojedinih zahteva koji se tiču predmeta spora kao i odluku o troškovima;

(c) obrazloženje sadrži zahteve stranaka, hronologiju spora, stavove i relevantne navode stranaka o razmatranim činjeničnim i pravnim pitanjima, dokaze koji su podneti i izvedeni, pravo i pravila koji su primenjeni i razloge zbog kojih je odlučeno u izreci.

(2) Odluka ne mora biti činjenično i pravno obrazložena ako su stranke izjavile da to ne traže.

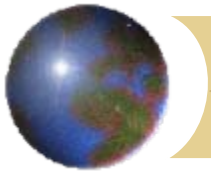
(3) Odluka se može objaviti u celosti samo uz pristanak stranaka. Po ovlašćenju predsednika Arbitraže odluka se može objaviti u stručnim i naučnim glasilima bez navođenja imena stranaka i podataka koji mogu biti štetni po interese stranaka.

Odluka na osnovu poravnanja

Član 54 ZA

1. Ako se stranke u toku postupka poravnaju o predmetu spora, arbitražni sud će na njihov zahtev doneti odluku na osnovu poravnanja, osim ako su dejstva tog poravnanja suprotna javnom poretku.
2. Arbitražna odluka na osnovu poravnanja ima snagu kao svaka druga arbitražna odluka, osim što ne mora da sadrži obrazloženje.

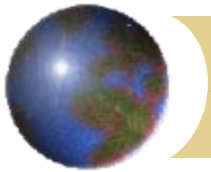

Član 50. STA

(1) Ako se stranke poravnaju pred arbitražnim većem odnosno pred arbitrom pojedincem, poravnanje se unosi u zapisnik koji potpisuju pored arbitara i stranke, i konstatuje se u vidu odluke, bez posebnog obrazloženja.

(2) Poravnanje je zaključeno kad stranke posle pročitano^g zapisnika o poravnanju potpišu zapisnik.

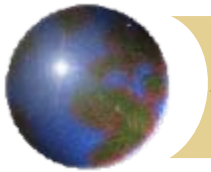
(3) Zaključeno poravnanje ima snagu odluke Arbitraže.

Ispravka odluke

Član 56 ZA

1. Arbitražni sud će, na zahtev svake stranke, da izvrši jezičke i tehničke ispravke u donetoj odluci ili dati određena tumačenja te odluke.
2. Arbitražni sud će, na zahtev stranke, doneti dopunsku odluku o zahtevima iznetim u arbitražnom postupku o kojima nije odlučio u arbitražnoj odluci.
3. Zahteve iz st. 1. i 2. ovog člana stranka mora da podnese najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema odluke.
4. Odluka o ispravkama, tumačenjima i dopunama je sastavni deo odluke na koju se odnosi.
5. Dostavljanje odluke iz stava 4. ovog člana vrši se u skladu sa članom 55. ovog zakona.

Član 54. STA

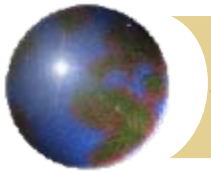
(1) Stranke mogu da traže da arbitražno veće odnosno arbitar pojedinac isprave u odluci računске, tipografske i druge greške u pisanju ili bilo koje slične greške ili da izvrše tumačenje te odluke. Arbitražno veće, odnosno arbitar pojedinac mogu po svojoj inicijativi vršiti takve ispravke.

(2) Svaka stranka može da traži da arbitražno veće odnosno arbitar pojedinac donesu dopunsku odluku o zahtevima iznetim u arbitražnom postupku o kojima nije odlučeno u arbitražnoj odluci.

(3) Zahteve iz st. 1. i 2. ovog člana stranka mora da podnese najkasnije u roku od 30 dana od dana prijema odluke.

(4) Ispravke, tumačenja i dopune odluke se vrše u pismenom obliku shodno odredbama člana 51. ovog Pravilnika.

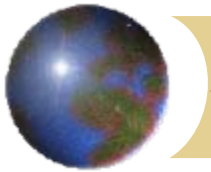
(5) Odluka o ispravkama, tumačenjima i dopunama je sastavni deo odluke na koju se odnosi.

Dejstva odluke

Član 64 ZA

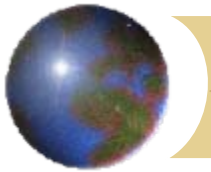
1. Domaća arbitražna odluka ima snagu domaće pravnosnažne sudske odluke i izvršava se u skladu sa odredbama zakona koji uređuje izvršni postupak.
2. Strana arbitražna odluka ima snagu domaće pravnosnažne sudske odluke pošto je prizna nadležni sud Republike.
3. Strana arbitražna odluka je odluka koju je doneo arbitražni sud čije je mesto van Republike, kao i odluka koju je doneo arbitražni sud u Republici ako je na arbitražni postupak primenjeno strano pravo.

Član 56. STA

(1) Arbitražna odluka je konačna i protiv nje nema mesta žalbi. Ona ima snagu pravnosnažne presude redovnog suda.

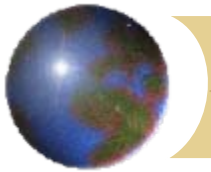
(2) Prihvatanjem nadležnosti Arbitraže, stranke se obavezuju da će njenu odluku izvršiti.

Troškovi arbitraže

Član 18 ZA

- 1) Stranke snose troškove arbitraže.
- 2) Iznos troškova iz stava 1. ovog člana utvrđuje arbitražni sud.
- 3) Stranke su dužne da na zahtev arbitražnog suda unapred plate troškove iz stava 1. ovog člana.
- 4) Stalna arbitražna institucija sama uređuje troškove arbitraže i tarifu tih troškova.

Član 57. Pravilnika STA

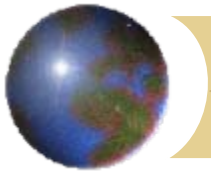
(1) Tužilac je dužan da u celosti uplati iznos arbitražnih troškova koje, u skladu sa vrednošću tužbenog zahteva, određuje predsednik Arbitraže u granicama utvrđenim tarifom troškova. Tuženi je dužan da na isti način postupi u pogledu protivtužbe ili prigovora kompenzacije.

(2) Prilikom podnošenja zahteva za arbitražu ili tužbe, protivtužbe ili prigovora kompenzacije stranka u pitanju dužna je da položi Sekretarijatu Arbitraže 200,00 EUR na ime registracionih troškova.

(3) Tarifu arbitražnih troškova utvrđuje Upravni odbor Privredne komore Srbije na predlog Predsedništva u širem sastavu.

(4) Ako se u toku daljeg postupka pokaže da je prvobitno određen iznos nedovoljan za pokriće troškova arbitraže, predsednik Arbitraže doneće zaključak o naknadnim iznosima, koji treba da budu položeni u skladu sa tarifom troškova.

(5) Ako stranka u roku od dva meseca od kada je pozvana ne uplati troškove, smatra se da je njen zahtev povučen.

Prilikom podnošenja zahteva za arbitražu ili tužbe, protivtužbe ili prigovora kompenzacije ili predloga za pokretanje postupka mirenja, stranka u pitanju je dužna da položi Sekretarijatu Arbitraže 200,00 EUR na ime registracionih troškova za rad Sekretarijata.

1. Administrativni troškovi Arbitraže

Vrednost spora u EUR

od	do
do 5,000	
5,001	10,000
10,001	20,000
20,001	50,000
50,001	100,000
100,001	500,000
500,001	1,000,000
1,000,001	2,000,000
2,000,001	5,000,000
5,000,001	10,000,000
10,000,001	20,000,000
preko 20,000,000	

Iznos troškova u EUR

350
350 + 6% na iznos preko 5,000
650 + 4,5% na iznos preko 10,000
1,100 + 2% na iznos preko 20,000
1,700 + 1,6 % na iznos preko 50,000
2,500 + 1% na iznos preko 100,000
6,500 + 0.4 % na iznos preko 500,000
8,500+ 0.2% na iznos preko 1,000,000
10,500 + 0.15% na iznos preko 2,000,000
15,000 + 0.1% na iznos preko 5,000,000
20,000 + 0.05% na iznos preko 10,000,000
25,000 + 0.01% na iznos preko 20,000,000

2. Naknade za rad arbitara

Vrednost spora u EUR

od	do
do 5,000	
5,000	10,000
10,001	20,000
20,001	50,000
50,001	100,000
100,001	500,000
500,001	1,000,000
1,000,001	2,000,000
2,000,001	5,000,000
5,000,001	10,000,000
10,000,001	20,000,000
preko 20,000,000	

Osnov obračuna u EUR

550
550 + 10% na iznos preko 5,000
1,050 + 7% na iznos preko 10,000
1,750 + 5% na iznos preko 20,000
3,250 + 3,5% na iznos preko 50,000
5,000 + 2% na iznos preko 100,000
13,000 + 1,1% na iznos preko 500,000
18,500 + 0,61 % na iznos preko 1,000,000
24,600 + 0.25% na iznos preko 2,000,000
32,100 + 0.23% na iznos preko 5,000,000
43,600 + 0.12% na iznos preko 10,000,000
55,600 + 0.02% na iznos preko 20,000,000